

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В.Н.
КАРАЗІНА**

Кафедра прикладної соціології та соціальних комунікацій

**КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
З ДИСЦИПЛІНИ
«Основи теорії комунікації»
(назва навчальної дисципліни)**

рівень вищої освіти перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
галузь знань 06 Журналістика
спеціальність 061 Журналістика
освітньо-професійні програми «Медіакомунікації та зв'язки з громадськістю»
спеціалізація _____
вид дисципліни обов'язкова
факультет соціологічний

УКЛАДАЧ: д. соціол. н., проф. Хижняк Л.М.

ЗМІСТ

1	Робоча програма навчальної дисципліни «Основи теорії комунікації»	3
2	Плани семінарських занять	20
3	Завдання для самостійної роботи	29
4	Завдання для контрольної роботи, що передбачена навчальним планом	30
5	Питання для підсумкового контролю знань	31
6	Критерії оцінювання знань та вмінь студентів	32

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Кафедра прикладної соціології та соціальних комунікацій

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної роботи

_____ Антон ПАНТЕЛЕЙМОНОВ
«___» _____ 2022 р.

Робоча програма навчальної дисципліни
Основи теорії комунікації

рівень вищої освіти перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
галузь знань 06 Журналістика
спеціальність 061 Журналістика
освітньо-професійні програми «Медіакомунікації та зв'язки з громадськістю»
спеціалізація _____
вид дисципліни обов'язкова
факультет соціологічний

2022/2023 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою соціологічного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

« 15» червня 2022 року, протокол № 7.

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Лариса ХИЖНЯК, доктор соціолог. наук, проф., професор кафедри прикладної соціології та соціальних комунікацій

Програму схвалено на засіданні кафедри прикладної соціології та соціальних комунікацій соціологічного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Протокол від « 27» квітня 2022 року, протокол № 3.

В.о. завідувача кафедри
прикладної соціології

ікацій Віль БАКІРОВ

Програму погоджено з гарантом освітньої програми «Соціологія комунікацій, реклами та зв'язків з громадськістю»

Гарант освітньої програми «Соціологія комунікацій, реклами та зв'язків з громадськістю»

_____ Ірина СОЛДАТЕНКО

Програму погоджено науково-методичною комісією соціологічного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

Протокол від « » 2022 року №

Голова науково-методичної комісії _____ Юлія СОРОКА

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Основи теорії комунікації» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Медіакомунікації та зв'язки з громадськістю» підготовки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 061 Журналістика.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є теоретична підготовка здобувачів у галузі соціальних комунікацій, опанування ними основними теоріями й базовими моделями комунікативного процесу, ознайомлення з видами, формами, рівнями, сучасними трендами розвитку соціальних комунікацій.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми, здобувачі повинні набути компетентності. Перелік предметних компетентностей здобувача вищої освіти.

Загальні компетентності:

ЗК01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК02. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК03. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК05. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК06. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК07. Здатність працювати в команді.

ЗК08. Здатність навчатися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК09. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК11. Здатність спілкуватися державною мовою.

ЗК12. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

ФК01. Здатність застосовувати знання зі сфери соціальних комунікацій у своїй професійній діяльності.

Завдання вивчення дисципліни: надати уявлення про теорії, які описують функціонування і розвиток соціальних комунікацій; отримати комплекс знань про інформаційно-комунікативну індустрію як соціальний інститут; сформулювати уявлення про інтегровані комунікації, розвиток яких тісно пов'язаний з розвитком людської цивілізації, зокрема, зі зміною основних соціальних, політичних та економічних укладів, з технологічними і технічними революціями; ознайомити зі структурами, рівнями, формами та видами соціальних комунікацій, комунікативними бар'єрами.

1.3. Кількість кредитів – 6.

1.4. Загальна кількість годин – 180.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Рік підготовки	
1-й	1-й
Семестр	
1-й	1-й

Лекції	
32 год.	10 год.
Практичні, семінарські заняття	
32 год.	10 год.
Самостійна робота	
116 год.	160 год.

1.6. Заплановані результати навчання – контрольна робота, екзамен.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми, здобувачі повинні демонструвати такі результати навчання:

Програмні результати навчання:

- ПР01. Пояснювати свої виробничі дії та операції на основі отриманих знань.
- ПР02. Застосовувати знання зі сфери предметної спеціалізації для створення інформаційного продукту чи для проведення інформаційної акції.
- ПР03. Оцінювати свій чи чужий інформаційний продукт, інформаційну акцію, що організована й проведена самостійно або разом з колегами.
- ПР04. Виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел
- ПР09. Оцінювати діяльність колег як носіїв прав і обов'язків членів суспільства, представників громадянського суспільства.
- ПР10. Оцінювати діяльність колег з точки зору зберігання та примноження суспільних і культурних цінностей і досягнень.
- ПР11. Вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію, українською мовою.
- ПР12. Вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію, іноземною мовою.
- ПР13. Передбачати реакцію аудиторії на інформаційний продукт чи на інформаційні акції, зважаючи на положення й методи соціальнокомунікативних наук.
- ПР14. Генерувати інформаційний контент за заданою темою з використанням доступних, а також обов'язкових джерел інформації.
- ПР15. Створювати грамотний медіапродукт на задану тему, визначеного жанру, з урахуванням каналу поширення чи платформи оприлюднення.
- ПР16. Планувати свою роботу та роботу колег, спрямовану як на генерування інформаційного контенту, так і створення медіапродукту, а також його промоцію.
- ПР17. Розміщувати оперативну інформацію про свій медіапродукт на доступних інтернетплатформах.
- ПР18. Використовувати необхідні знання й технології для виходу з кризових комунікативних ситуацій на засадах толерантності, діалогу й співробітництва.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Соціальні комунікації в науковому дискурсі

Тема 1. Вступ до теорії комунікації

Роль комунікацій у взаємодії в системі “людина – суспільство”. Стадії комунікації в природі і суспільстві. Сучасний світ як світ комунікацій. Експансія комунікативних технологій у сучасному світі. Фактори експансії комунікативних технологій. Основні значення поняття «комунікація». Інформація і комунікація. Інформаційно-комунікативна індустрія як соціальний інститут. Об'єкт та предмет теорії комунікації. Інтегровані комунікації. Цифрові комунікації. Функції теорії комунікації: пізнавальна, методологічна, прогностична, практична. Методи дослідження комунікації. Соціально-комунікаційна система суспільства. Інституалізація в соціально-комунікаційній сфері. Типологія соціальних комунікацій. Комунікативні революції. Міфи і реальність про природу комунікації.

Тема 2. Теорія комунікації: витоки та основні підходи

Основні функції комунікації. Закони та категорії теорії комунікації. Специфіка законів комунікації. Ключові категорії: комунікація, інформаційний обмін, соціальна комунікація, спілкування. Комунікативний простір. Комунікативний час. Комунікативна компетентність особистості. Уявлення про комунікацію як про процес і структуру. Структурні моделі комунікації. Основні міждисциплінарні підходи до розуміння комунікацій. Сучасні теорії комунікації. Інтеракціоністський підхід до розуміння комунікацій. Технократична група теорій комунікацій: сутність, переваги та обмеження, представники. Інтеракціоністська група теорій комунікацій: сутність, переваги та обмеження, представники. Процес та етапи розвитку засобів комунікації. Г. М. Маклюен про новий поворот в оцінці комунікацій, про холодні і гарячі засоби масової комунікації.

Тема 3. Процес соціальної комунікації. Базові моделі комунікації

Ознаки комунікації: антропологічна, соціальна, кодувальна, процесуальна. Процес комунікації та його елементи. Одиниці аналізу комунікації. Основні поняття і терміни, використовувані для аналізу комунікативного процесу та його елементів. Кодування та декодування в комунікаційних процесах. Класифікація комунікаційних повідомлень. Комунікатори і комуніканти як суб'єкти комунікації. Поняття про професійного комуніканта. Професійний і соціальний аспекти діяльності професійних комунікантів. Комунікатори як творці інформаційних продуктів. Типи комунікаторів. Структурні моделі комунікації. Специфіка моделі комунікації за Лассуеллом. Специфіка моделі комунікації за Шенноном-Уївером. Специфіка циркулярної моделі комунікації Осгуда-Шрама. Семіотичні моделі комунікації. Модель мовної комунікації Р. Якобсона. Модель комунікації Ю. Лотмана. Модель комунікації Умберто Еко. Комунікативне середовище. Сфери комунікації.

Тема 4. Комунікативні бар'єри

Поняття «комунікативні бар'єри». Множинність класифікацій комунікативних бар'єрів. Ефективність комунікацій і стилі комунікацій.

Цензура як специфічний бар'єр комунікації. Її історія, види, методи, мімікрія, роль в різних типах суспільств.

Етичний вимір комунікацій та етичні комунікативні бар'єри. Етика комунікаційної діяльності та її роль в подоланні комунікативних бар'єрів. Соціальні технології подолання комунікативних бар'єрів.

Розділ 2. Соціальні комунікації: види комунікацій, прикладні комунікації, рівні комунікацій

Тема 5. Види соціальних комунікацій

5.1. Вербальна комунікація

Семіотика, синтактика, семантика, прагматика. Основні типи знакових систем. Вербальна комунікація: форми, стилі, контексти. Мова як спосіб передачі інформації. Прояви міжкультурних відмінностей у мові. Функції мови: комунікативна, пізнавальна, акумулятивна, конструктивна, емоційна, контактовстановлююча, етнічна. Види мовної діяльності (говоріння, слухання, лист, читання). Стилi мовлення: науковий, офіційно-діловий, публіцистичний. Діалог, монолог, полілог як комунікація. Стратегії вербального впливу.

5.2. Невербальна комунікація. Паравербальна комунікація

Невербальна комунікація, її сутність та види. Невербальні компоненти комунікації. Види невербальної комунікації: кінетика, проксемика, хронеміка, окулістика, такесика та сенсорика. Невербальні компоненти комунікації: погляд, дотики, жести. Способи взаємозв'язку між вербальною і невербальною комунікацією. Національний стиль комунікації. Характеристики національного стилю комунікації: соціокультурні, аксіологічні, соціолінгвістичні, психолінгвістичні.

Сутність, призначення паравербальної комунікації. Засоби паравербальної комунікації: види, правила використання. Інтонація, тональні і темброві особливості мови, манера говорити та їхня роль у паравербальній комунікації. Характеристики голосу як засобу досягнення ефективної комунікації. Гендерний аспект паравербальної комунікації. Правила використання паравербальних засобів для впливу на аудиторію в комунікаціях.

Тема 6. Прикладні соціальні комунікації

6.1. Кризові комунікації

Інформаційні характеристики кризової ситуації. Поняття та особливості кризової комунікації. Об'єкти кризових комунікацій. Комплекс кризових комунікацій. Операціональні цілі кризових комунікацій. Теорії кризової комунікації. Теорія відновлення іміджу. Ситуаційна теорія кризової комунікації.

Сучасні тренди кризових комунікацій. Технологічні напрями кризової комунікації. Ефективна кризова PR програма. Теоретичні основи менеджменту цифрових кризових комунікацій.

6.2. Релігійні комунікації

Поняття релігійної комунікації. Комунікаційна система релігії. Напрями релігійних комунікацій. Фундаментальні, першопочаткові жанри релігійної комунікації. Інформаційно-семіотична основа релігійної комунікації. Елементи, що належать до релігійної комунікативної системи: релігійна мова, сакральні тексти, релігійні ЗМК, проповідь, молитва, культові дії та ін.

Вертикальна та горизонтальна релігійна комунікація. Моделі та основні принципи вертикальної релігійної комунікації. Три моделі горизонтальної релігійної комунікації. Релігійні інтернет-комунікації. Можливості та функції засобів релігійної комунікації в інтернеті. Особливості релігійної комунікації через посередництво послання.

6.3. Міжкультурна комунікація. Політична комунікація

Поняття міжкультурної комунікації. Характерні риси міжкультурної комунікації. Культурна дистанція. Основні теорії міжкультурної комунікації. Причини порушень міжкультурних комунікацій. Умови міжкультурної комунікації. Зони міжкультурної комунікації. Види міжкультурної комунікації. Культурно-мовний код. Міжкультурна комунікація як потрійний переклад: міжмовний, міжкультурний, міжособистісний. Поняття, симптоми, форми вияву, причини кроскультурного шоку. Фактори, що впливають на кроскультурний шок. Фази кроскультурного шоку і комунікативні засоби подолання його негативних наслідків.

Політична комунікація в сучасному суспільстві. Функції політичної комунікації. Процес і моделі політичної комунікації. Політична публічна комунікація: сутність, характерні риси. Політична непублічна комунікація: сутність, форми, види. Три основних способи політичної комунікації, що базуються на використанні різних засобів: комунікація через друковані (преса, книги, плакати і т.ін.) і електронні засоби (радіо, телебачення і т.ін.) масової інформації; комунікація через організації (передавальною ланкою служать політичні партії, групи інтересів і т.ін.); комунікація через неформальні канали з використанням особистих зв'язків колективних суб'єктів, які реалізують громадянські ініціативи.

Тема 7. Рівні соціальних комунікацій

7.1. Міжособистісні, групові, організаційні комунікації

Поняття міжособистісної комунікації. Передумови міжособистісної комунікації. Мовна поведінка в міжособистісній комунікації. Почуття та емоції в міжособистісній комунікації. Аксиоми міжособистісної комунікації. Комунікативні стилі в міжособистісній

комунікації. Поняття, види, функції групових комунікацій. Специфіка групових комунікацій. Прагматика групових комунікацій.

Організаційні комунікації. Природа комунікації в організації. Організаційні структури та комунікативна поведінка персоналу організації. Методи вивчення комунікативних процесів в організаціях. Соціокультурна обумовленість комунікації в організаціях. Роль систем телекомунікацій в розвитку організацій. Комунікативні канали і комунікативні ролі в організації. Умови та фактори, що сприяють ефективній комунікації в організації.

Роль чуток в комунікативному просторі організацій. Корпоративні (офісні) комунікації. Тренди організаційних комунікацій ХХІ століття. Стратегічні організаційні комунікації. Вербальні, невербальні, паравербальні комунікації в організації. Зовнішні і внутрішні організаційні комунікації. Організаційні комунікації у кризових ситуаціях. Ефективність і безпека організаційних комунікацій.

7.2. Публічні комунікації

Еволюція ідеї публічного і приватного та її вплив на соціологічне вивчення публічних комунікацій. Публічна комунікація як різновид соціальної комунікації. Співвідношення понять «публічна комунікація», «публічна інформація», «публічна політика». Мета публічної комунікації. Публічний сектор, публічна комунікація і публічна політика. Основні підпростори-рівні публічності. Публічна комунікація і публічний простір. Завдання публічного простору. Архітектурні особливості публічного простору та їх вплив на публічні комунікації. Соціологічні концепції публічного простору. Характерні риси комунікацій у публічному просторі.

7.3. Масові комунікації

Поняття, особливості масової комунікації. Види, формати, форми масової комунікації. Засоби масової комунікації: поняття, типологія.

Теорія масової комунікації Г. М. Маклюєна. Г. М. Маклюєн про зміни в комунікаціях, що викликані введенням писемності і друку. Теорія медіа як ампутація.

Теорія масової комунікації Д. МакКуела. Карта теорій мас-медіа, запропонована Д. МакКуелом. Процес медіації, види та елементи мас-медіа. Принципи, структури і функціонування мас-медіа. Проблема відповідальності мас-медіа перед суспільством. Д. МакКуел про інформацію, мережеву комунікацію та Інтернет.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	Усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	п (с)	с. р.		л	П	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Розділ 1. Соціальні комунікації в науковому дискурсі								
Тема 1. Вступ до теорії комунікації	12	2	2	8	12	1	1	10
Тема 2. Теорія комунікації: витоки та основні підходи	12	2	2	8	12	1	1	10
Тема 3. Процес соціальної комунікації. Базові моделі комунікації	12	2	2	8	12	1	1	10
Тема 4. Комунікативні бар'єри	12	2	2	8	12	1	1	10
Разом за розділом 1	48	8	8	32	48	4	4	40

Розділ 2. Соціальні комунікації: види комунікацій, прикладні комунікації, рівні комунікацій								
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Тема 5. Види соціальних комунікацій	34	6	6	22	34	2	1	30
5.1. Вербальна комунікація	15	2	2	11				
5.2. Невербальна комунікація. Паравербальна комунікація	19	4	4	11				
Тема 6. Прикладні соціальні комунікації	46	8	8	32	54	2	1	50
6.1. Кризові комунікації	14	2	2	10				
6.2. Релігійні комунікації	14	2	2	10				
6.3. Міжкультурна комунікація. Політична комунікація	20	4	4	12				
Тема 7. Рівні соціальних комунікацій	52	10	10	32	46	2	2	42
7.1. Міжособистісні, групові, організаційні комунікації	19	4	4	11				
7.2. Публічні комунікації	14	2	2	10				
7.3. Масові комунікації	19	4	4	11				
Разом за розділом 2	132	24	24	74	134	6	4	120
Усього годин	180	32	32	116	180	10	8	162

4. Теми семінарських занять

Назви розділів і тем	Кількість годин	
	Денна форма	Заочна форма
Розділ 1. Соціальні комунікації в науковому дискурсі		
Тема 1. Вступ до теорії комунікації	2	1
Тема 2. Теорія комунікації: витоки та основні підходи	2	1
Тема 3. Процес соціальної комунікації. Базові моделі комунікації	2	1
Тема 4. Комунікативні бар'єри	2	1
Разом за розділом 1	8	4
Розділ 2. Соціальні комунікації: види комунікацій, прикладні комунікації, рівні комунікацій		
Тема 5. Види соціальних комунікацій	6	1
5.1. Вербальна комунікація	2	
5.2. Невербальна комунікація. Паравербальна комунікація	4	
Тема 6. Прикладні соціальні комунікації	8	1
6.1. Кризові комунікації	2	
6.2. Релігійні комунікації	2	
6.3. Міжкультурна комунікація. Політична комунікація	4	
Тема 7. Рівні соціальних комунікацій	10	2
7.1. Міжособистісні, групові, організаційні комунікації	4	
7.2. Публічні комунікації	2	
7.3. Масові комунікації	4	
Разом за розділом 2	24	4

Усього годин	32	8
--------------	----	---

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Робота з рекомендованою основною й допоміжною літературою до тем навчальної дисципліни	21	25
2	Виконання завдань до тем навчальної дисципліни	14	25
3	Підготовка до семінарських занять (дискусії)	14	25
4	Підготовка тексту і презентації контрольної роботи	25	32
5	Підготовка до поточного контролю знань	21	25
6	Підготовка до екзаменаційної роботи	21	30
	Разом	116	162

6. Індивідуальне завдання

Не передбачено начальним планом.

Контрольна робота

Контрольна робота складається з трьох завдань, які здобувачі презентують на семінарських заняттях протягом семестру і здають на кафедру прикладної соціології та соціальних комунікацій у письмовому вигляді або в період онлайн-навчання представляють на перевірку до Google class room.

Завдання до контрольної роботи

1. Дайте характеристику таких базових моделей соціальної комунікації:

- моделі комунікації Аристотеля
- моделі комунікації Ласуелла
- моделі комунікації Шеннона-Уівера
- циркулярної моделі комунікації Осгуда-Шрама
- моделі двоступеневої комунікації

Проведіть порівняльний аналіз наведених моделей комунікації, визначте їх переваги, вади та обмеження. Наведіть приклади.

2. Розробіть кросворд з понять, що описують сутність і процес соціальної комунікації (min 15 понять).

3. Напишіть рецензію на одну з публікацій, що присвячені актуальним проблемам соціальної комунікації:

1. Актуальні тренди сучасного комунікативного простору: колективна монографія / за заг. ред. В.Д. Демченка. Дніпро: Грані, 2020. 100 с.
2. Башук А. І. Комунікаційні стратегії державної влади в умовах інформаційного суспільства: монографія. Кам'янець-Подільський: Рута, 2019. 583 с.
3. Богомаз К. Ю. Методологічні орієнтири вивчення соціальних комунікацій в умовах інформаційного суспільства: монографія / К. Ю. Богомаз, Ю. С. Кравцов; Дніпров. держ. техн. ун-т. Кам'янське: ДДТУ, 2019. 163 с.
4. Даниленко С. І. Громадянський вимір комунікаційної революції: Модернізація суспільних комунікацій від друкарського верстата до соціальних мереж. Моногр. Київ: ІМВ. 2010. 310 с.
5. Зернецька О.В. Глобальна комунікація. Київ: Наукова думка, 2017. 349 с.
6. Колінько М. В. Міжкультурна комунікація: топологічний вимір: монографія / Донец. нац. ун-т ім. Василя Стуса. Вінниця: Твори, 2019. 343 с.

7. Кушнір Р. Мистецтво відповідального спілкування, або як знаходити глибоке порозуміння з іншою людиною. Видавництво Коло, 2017. 240 с.
8. Ланье Джарон. Десять причин видалити акаунт із соцмереж просто зараз. Видавництво Vivat, 2020. 176 с.
9. Кулеба Д. І. Війна за реальність: як перемагати у світі фейків, правд і спільнот. Київ: Книголав, 2019. 381 с.
10. Макнамі Роджер. Зафейсбучені. Як соціальна мережа штовхає світ до катастрофи. Видавництво Книголав, 2021. 376 с.
11. Малкольм Гладвелл. Розмова з незнайомцями «Що слід знати про людей, яких ми не знаємо». К.: КМ-Букс, 2020. 352 с.
12. Манакін В. Мова і міжкультурна комунікація. Видавництво Академія, 2012. 288 с.
13. Медіа в новій соціокомунікативній парадигмі: монографія / [С. Л. Катаєв та ін.]; Класич. приват. ун-т. Запоріжжя: Класич. приват. ун-т, 2018. 195 с.
14. Меєр Ерін. Культурна карта. Бар'єри міжкультурного спілкування в бізнесі. Видавництво «Наш Формат», 2020. 224 с.
15. Наварро Джо. Словник мови тіла. Секрети невербальної комунікації. Видавництво Vivat, 2021. 192 с.
16. Піз А. Мова рухів тіла / Алан і Барбара Пізи; [пер. з англ.]. Розшир. вид. Київ: КМ-Букс, 2018. 416 с.
17. Почепцов Г. Від покемонів до гібридних війн: нові комунікативні технології XXI століття. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2017. 260 с.
18. Почепцов Г. Г. Пропаганда 2.0. Харків: Фолио, 2018. 792 с.
19. Райт Н. Кризове консультування. Як діяти і що говорити у критичних ситуаціях = Crisis & trauma counseling. What to do and say when it matters most! / пер. з англ. Київ: Паливода А. В., 2018. 399 с.
20. Стівенс-Давідовіч Сет. Усі брешуть, але інтернет знає твої думки. Видавництво K.Fund, 2018. 304 с.
21. Титаренко М. Комунікація від нуля. Есеї для Мані. Львів: Видавництво Старого Лева, 2019. 232 с.
22. Фергюсон Ніл. Площі та вежі. Соціальні зв'язки від масонів до фейсбуку. Київ: 2018. 568 с.
23. Шляхи підвищення ефективності функціонування соціальних комунікацій в умовах посилення глобальних інформаційних впливів / [В. Горовий та ін.]; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ: Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, 2018. 276 с.

7. Методи навчання

Лекційні заняття. Методи: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемне викладання, частково-пошуковий, дослідницький; наочні методи - ілюстрація, демонстрація (презентація лекцій).

Семінарські заняття: есе, аналітичні завдання, індивідуальні й групові проєкти та презентація їх результатів, колективне обговорення дискусійних питань; доповіді (реферати), тестові завдання.

8. Методи контролю

Бали виставляються за підготовленість і роботу на кожному семінарському занятті (кейси, аналітичні та творчі роботи, індивідуальні й групові проєкти та презентація їх результатів, колективне обговорення; підготовка есе, поточний контроль знань у вигляді тестів, творчих робіт, практичних завдань). Пропуск лекційного (семінарського) заняття відпрацьовується в індивідуальному порядку (письмова робота за темою заняття). Обов'язковим також є виконання завдань, що виносяться на семінарські заняття.

Підсумковий контроль навчальних досягнень відбувається на письмовому екзамені у комбінованій формі: виконання тестів доповнюється написанням відповідей на творчі

проблемні завдання. За підсумками роботи виставляється підсумкова семестрова оцінка у відповідності зі шкалою оцінювання.

Методи контролю в умовах змішаної форми навчання

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення екзамену. Загальна кількість балів за успішне виконання екзаменаційних завдань – 40. Час виконання – до 120 хвилин. Вміст екзаменаційного білета й оцінювання відповідей на екзамені: теоретичне питання – 5 балів; тести – 35 балів (35 тестових завдань x 1 бал = 35). У разі використання заборонених джерел на екзамені здобувач на вимогу викладача залишає екзамен та одержує загальну нульову оцінку (0). У разі настання / подовження дії **обставин непоборної сили** (запровадження воєнного стану, карантинних обмежень з заборотою відвідування ЗВО) надається можливість скласти екзамен **у тестовій формі** (білет містить 40 тестових завдань, 1 бал за кожну вірну відповідь) **дистанційно на платформах Zoom, Google Classroom** в курсі «Основи теорії комунікації».

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, контрольна робота													Екзам- мен	Сума	
Розділ 1				Розділ 2								Контроль- на робота			Ра-з ом
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5.1	Т 5.2	Т 6.1	Т. 6.2	Т 6.3	Т 7.1	Т 7.2	Т 7.3	(4 бали x 3 завдання = 12) 12	60	40	100
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4				

Загальна оцінка навчальної діяльності складається з компонентів:

№	Вид роботи	Кількість балів за роботу	Кількість видів роботи (завдань)	Сума балів
1	Завдання до тем семінарів, дискусії, доповіді, поточний контроль знань	4	12	48
2	Завдання до контрольної роботи	4	3	12
3	Екзаменаційна робота			40
				Разом: 100

Критерії оцінювання поточного контролю знань

Високий рівень 4 бали	Відповідь повна, глибока, змістовне знання матеріалу з теми, вільне володіння термінами та поняттями дисципліни; характеризуються креативним підходом.
Середній рівень 3 бали	Відповідь повна, знання теоретичного матеріалу з теми, вільне володіння термінами та поняттями. Однак є неточності, немає креативний підхід.
Низький рівень 2 бали	Відповідь характеризується слабким і невпевненим знанням матеріалу. Однак багато помилок, немає обґрунтування.
Дуже низький рівень 1 бал	Дуже слабке і невпевнене знання матеріалу. Багато помилок, немає обґрунтування, не наведено приклади.
Незадовільний рівень 0 балів	Дуже слабкий рівень знання основ теорії комунікації; відсутні навички виконання завдань, немає участі в дискусії, змістовні помилки у відповідях на конкретні питання і завдання.

Критерії оцінювання контрольної роботи

За виконання контрольної роботи здобувач може отримати до 12 балів: до 4 балів за кожне з 3-х завдань (4 бали x 3 завдання = 12 балів):

Критерії оцінювання одного завдання контрольної роботи

Критерії	Кількість балів
Відповідь на завдання повна, змістовна	4
Відповідь повна, але з незначною помилкою	3
Відповідь не досить повна та (або) із 2-3 суттєвими помилками	2
Відповідь частково обґрунтована, містить суттєві помилки	1
Відповідь неповна та (або) не відповідає змісту завдання	0

Критерії оцінювання екзаменаційної роботи:

Загальна кількість балів за екзаменаційну роботу – 40. В екзаменаційному білеті два питання. Перше питання - тестові завдання: 35 тестів оцінюються до 35 балів (1 бал за одну правильну відповідь), друге питання оцінюється до 5 балів.

Критерії оцінювання другого питання (завдання) екзаменаційної роботи

Критерії	Кількість балів
Відповідь повна, змістовна, обґрунтована	5
Відповідь повна, змістовна, з однією незначною помилкою	4
Відповідь повна, але з двома-трьма незначними помилками	3
Відповідь не досить повна та з суттєвими помилками	2
Відповідь не досить повна, містить суттєві змістовні помилки	1
Відповідь відсутня та (або) не відповідає суті питання	0

У разі настання / подовження дії **обставин непереборної сили** (в тому числі запровадження обмежень в умовах воєнного стану, пандемії з заборонаю відвідування ЗВО) здобувачам надається можливість скласти екзамен у **тестовій формі** (білет містить 40 тестових завдань, здобувач одержує 1 бал за кожну вірну відповідь) **дистанційно на платформі Google Classroom** у курсі «Основи теорії комунікації».

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70 – 89	добре
50 – 69	задовільно
1 – 49	незадовільно

10. Рекомендована література

Основна література

Холод О. Соціальні комунікації: тенденції розвитку: навч. посіб. 2-ге вид., переробл. і доп. К.: Видавництво «Білий Тигр», 2018. 370 с.

Ручка А., Танчер В., Шевель І. Класичні та неокласичні соціологічні теорії. Житомир: Вид-во Рута, 2016. 104 с.

Зернецька О.В. Глобальна комунікація. Київ: Наукова думка, 2017. 349 с.

Почепцов Г. Від покемонів до гібридних війн: нові комунікативні технології XXI століття. Київ: Видавничий дім "Києво-Могилянська академія", 2017. 260 с.

Писаревський І. М. Професійно-комунікативна компетентність (в туризмі): підручник / І. М. Писаревський, С. А. Александрова; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. 2-ге вид., перероб. і доп. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 175 с.

Додаткова література

Наукові журнали

International Journal of Communication – <https://ijoc.org/index.php/ijoc>

- Соціальні комунікації: теорія і практика. –
<https://new.comteka.com.ua/index.php/journal/index>
 Актуальні питання гуманітарних наук. – <http://www.aphn-journal.in.ua/about>
 Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки. –
<https://sociology.knu.ua/uk/aktualni-problemi-sociologiyi-psihologiyi-pedagogiki>
 Образ. Науковий фаховий журнал із соціальних комунікацій. –
<https://obraz.sumdu.edu.ua/>
 Соціологія: теорія, методи, маркетинг – <http://stmm.in.ua/archive/>
 Український соціологічний журнал – <https://periodicals.karazin.ua/usocjour>
 Український соціум – <https://ukr-socium.org.ua/uk/>
 Соціологічні студії – <https://vnu.edu.ua/uk/publishing/sociologichni-studiyi>
 Соціологія права – <http://soclaw.idpnan.kyiv.ua/>
 Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Літературознавство. Соціальні комунікації / Дніпропетр. нац. ун-т ім. О. Гончара.
 Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Соціальні комунікації» Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. –
<https://periodicals.karazin.ua/sc>
- Бази даних соціологічних досліджень*
- The European Social Survey (the ESS) – <http://www.europeansocialsurvey.org/>
 International Social Survey Programme (ISSP) –
<https://www.adp.fdv.uni-lj.si/opisi/serije/>
 Social Science Data Archive. ADP (Arhiv družboslovnih podatkov) –
<https://www.adp.fdv.uni-lj.si/opisi/serije/>
 Open Society Archivum – <https://www.osaarchivum.org/>
- Словники*
- Стратегічні комунікації: [словник] / Т. В. Попова, В. А. Ліпкан / за заг. ред. В.А. Ліпкана. К.: ФОП О. С. Ліпкан, 2016. 400 с.
- Статті. Монографії*
- Актуальні тренди сучасного комунікативного простору: колективна монографія / за заг. ред. В. Д. Демченка. Дніпро: Грані, 2020. 100 с.
- Башук А. І. Комунікаційні стратегії державної влади в умовах інформаційного суспільства : монографія. Кам'янець-Подільський: Рута, 2019. 583 с.
- Богомаз К. Ю. Методологічні орієнтири вивчення соціальних комунікацій в умовах інформаційного суспільства: монографія / К. Ю. Богомаз, Ю. С. Кравцов; Дніпров. держ. техн. ун-т. Кам'янське: ДДТУ, 2019. 163 с.
- Бодрецький М. В. Кризи в Україні, їх причини та наслідки. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. Випуск 4 (21). С. 457–470.
- Васильєва Л. А. Особливості та роль публічних комунікацій в сучасному соціумі. Молодий вчений. 2016. № 12.1(40). С. 77–81.
- Гаврилюк Ю. М., Недогонов Д. В., Мокрецова Н. Я. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*. 2018. № 2. С. 29-37.
- Габермас Ю. Дії, мовленнєві акти, мовленнєві інтеракції та життєвий світ. *Комунікативна практична філософія*. Київ, 1999. Ч. 2. С. 287–324.
- Гілен П. Культура в підмурках громадянського суспільства / Паскаль Гілен, Тайс Ляйстер; за ред. Б. Філоненка, К. Носко; пер. з англ. Харків: IST publ. (Леонова А. Р.), 2018. 117 с.
- Гутиряк О. Міжкультурна комунікація: до визначення поняття. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2022. Вип 47. Том 2. С. 205–208.
- Даниленко С. І. Громадянський вимір комунікаційної революції: Модернізація суспільних комунікацій від друкарського верстата до соціальних мереж. Моногр. Київ: ІМВ. 2010. 310 с.

Даниліна О., Каліна І., Штепенко О. Інтеграція міжкультурної комунікації у вітчизняний освітній процес. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Випуск 45. Том 1. С. 194–199.

Довбня О. М. Єдність і суперечливість інтересів як чинник соціальних змін у сучасному українському суспільстві. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*. 2018. № 1. С. 109–117.

Досенко А. Комунікаційні платформи: сучасне бачення. *Соціальні комунікації: теорія і практика*. 2021. Том 12 (1). С. 98–106.

Досенко А. Інтерфейс комунікаційних платформ: основи концептуальних підходів трактування. *Соціальні комунікації: теорія та практика*. 2020. Том 11. С. 47–58.

Закордонець Н., Левчик І., Мазур О. Особливості міжкультурної комунікації в поліетнічних групах у дистанційному навчанні. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Випуск 44. Том 1. С. 272–276.

Зоріч О., Беріша Х., Джелетович М., Ракіч М. Комунікологія в соціально-педагогічній практиці (англійською мовою). *Соціальні комунікації: теорія та практика*. 2019. Том 8. С. 61–67.

Колінько М. В. Міжкультурна комунікація: топологічний вимір: монографія / Донец. нац. ун-т ім. Василя Стуса. Вінниця: Твори, 2019. 343 с.

Кондов К. В., Васильєва Н. О. Соціальний контроль як технологічний засіб управління соціальною напруженістю в структурній теорії Роберта Мертона. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*. 2018. № 1. С. 100–109.

Кондов К. В. Поняття соціального контролю в соціологічній концепції «зміщення влади» Е. Тофлера. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*. 2018 № 3–4. С. 74–83.

Мак-Квейл Д. Теорія масової комунікації. Львів: Літопис, 2010. 537 с.

Макнамі Роджер. Зафейсбучені. Як соціальна мережа штовхає світ до катастрофи. Видавництво Книголав, 2021. 376 с.

Максимович О. Міжкультурна комунікація як предмет міждисциплінарного теоретизування. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи»*. 2017. Вип. 39. С. 85–89.

Медіа в новій соціокомунікативній парадигмі: монографія / [С. Л. Катаєв та ін.]; Класич. приват. ун-т. Запоріжжя: Класич. приват. ун-т, 2018. 195 с.

Наварро Джо. Словник мови тіла. Секрети невербальної комунікації. Видавництво Віват, 2021. 192 с.

Наумова М. Ю. Від «тотально відчужених» до «громадян»: наявні стани та латентні тенденції громадянської культури в Україні. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*. 2018 № 3–4. С. 54–64.

Піз А. Мова рухів тіла / Алан і Барбара Пізи; [пер. з англ.]. Розшир. вид. Київ: КМ-Букс, 2018. 416 с.

Проблеми розвитку соціологічної теорії: Спільноти: суспільна уява і практики конструювання. Матеріали XVI Міжнар. наук.-практ. конф. «Проблеми розвитку соціологічної теорії: Спільноти: суспільна уява і практики конструювання», 18-19 квітня 2019 р., (м. Київ) / Наукове видання / Київський національний університет імені Тараса Шевченка [під ред. Горбачика А. П., Куценко О. Д., Судакова В. І., Мазурика О. В. Петрушиної Т. О., Сидорова М. В.-С.]. К.: Логос, 2019. 240 с.

Пугач Л. Ю. Соціально-комунікаційні складові комунікативної моделі. *Молодий вчений*. 2019. № 1. С. 150–156.

Ратнеш Двіведі, Сара Т. Парлоу Лефевр, Б'ют Сват. Міжнародний тероризм і телебачення: аналітичний дискурс на основі медійного регулювання висвітлення тероризму до і після сценарію 9/11(англійською мовою). *Соціальні комунікації: теорія та практика*. 2018. Том 7. С. 6–15.

Ручка А., Наумова М. Динаміка ціннісних пріоритетів громадян України за період 1991-2016 рр. // Українське суспільство: моніторинг соціальних змін. Київ: Ін-т соціології НАН України, 2016. Випуск 3. С. 57–67.

Сердюк Н. А. Сучасні індикатори соціальної правової держави. *Соціологія права*. 2018. Випуск 1-2. С. 41–46.

Слющинський Б. Міжкультурна комунікація як регулятор міжособистісних відносин суспільства. *Нова парадигма*. 2016. № 130. С. 82–91.

Соколова К. О. Методики ідентифікації консервативних та ліберальних цінностей в XX столітті. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*. 2018. № 2. С. 127–135.

Соціальні комунікації і мистецтвознавство в аспекті сучасних цивілізаційних концепцій: збірник наукових праць [наук. ред.: Чебанова О.Є.]. У 2-х т. Т. I. Київ: КиМУ, 2020. 389 с.

Судаков В. І. Теоретичний синтез в соціології як рефлексивний процес та логіко-гносеологічна процедура. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*. 2019 № 4. С. 4–12.

Судаков В. І. Тенденції епістемологічного розвитку сучасної соціології та концептуальні суперечності систематизації соціологічного знання. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*. 2018 № 3-4. С. 5–14.

Титаренко М. Комунікація від нуля. Есеї для Мані. Львів: Видавництво Старого Лева, 2019. 232 с.

Хижняк Л. М., Хижняк К. В. Кризові ситуації, кризові комунікації й пошук нового формату управлінських практик. *Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики: збірник наукових праць*. Вип. 76. 2017. С. 166–173.

Хижняк О. В. Метаморфози наукових комунікацій і віддалена наукова робота в оцінках українських молодих вчених. *Габітус*. 2020. № 15. С. 20–24.

Храбан Т., Храбан І. Комунікативно-компенсаційні процеси в соціальній мережі. *Соціальні комунікації: теорія та практика*. 2020. Том 11. С. 59–69.

Холод О. Телеінмутація суспільства (особливості самоізоляції аудиторії від суспільства та його трансформація). *Соціальні комунікації: теорія та практика*. 2019. Том 8. С. 36–41.

Чекмишев О. В. Методи конвертованих досліджень соціальних комунікацій: монографія. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2011. 336 с.

Шуліка А. А. Вплив мережевої форми політичної комунікації на організаційні особливості сучасних політичних груп. *Політичне життя*. 2018. № 4. С. 57–61.

Global Perspectives on Media Events in Contemporary Society / Ed. by A. Fox. Hershey: IGI Global, 2016. 306 p.

Media Events in a Global Age / Ed. by N. Couldry, A. Hepp, F. Krotz. Abingdon: Routledge, 2010. 312 p.

Media Events: A Critical Contemporary Approach / Ed. by B. Mitu, S. Poulakidakos. London: Palgrave Mac-millan UK, 2016. 275 p.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

The American Communication Association [Електронний ресурс] [сайт] – <http://www.americancomm.org/>

Бебик В. М. Глобальне інформаційне суспільство: поняття, структура, комунікації. Інформація і право. 2011. № 1. С. 41–49. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Infpr_2011_1_11.

Гаврилюх Н. Феномен соціальної комунікації в інформаційному суспільстві [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ena.lp.edu.ua>. – Назва з екрана.

Кір'янова О. Л. Соціальні комунікації у системі «автор–видавець–читач» засобами трендових медіа-інновацій. *Технологія і техніка друкарства*. 2022. № 2(56). С. 119–124. [https://doi.org/10.20535/2077-7264.2\(56\).2017.116270](https://doi.org/10.20535/2077-7264.2(56).2017.116270)

Крисько Ж. Роль ділових комунікацій в управлінні організацією. *Економіка та суспільство*. 2021. № 24. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-24-4>

Крос К. Політичні комунікації та новинні засоби масової інформації у демократичних країнах: конкуруючі підходи: [моногр.] [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.soe.kiev.ua>

Макарова М. В. Типи міжпоколінної комунікації як механізму соціокультурної спадкоємності. *Питання культурології*. 2019. № 35. С. 205-213. doi: <https://doi.org/10.31866/2410-1311.35.2019.188810>.

Поняття та суть соціальної комунікації. Види та засоби соціальної комунікації. <https://shkolyariki.ru/uk/prezentacii/ponyatie-i-sut-socialnoi-kommunikacii-vidy-i-sredstva-socialnoi.html>

Почапська О. І. Бінарні концепти «свій» – «чужий»: специфіка використання в побудові комунікативної взаємодії з аудиторією в часописі «Сурма». *Соціальні комунікації: теорія та практика*. 2017. Том 5. С. 100–105.

Різун В. В. Природа й структура комунікативного процесу. Режим доступу: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1005>

Єршова Н. Г. Публічні комунікації у публічній політиці: визначення основних понять. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2019. http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/4_2019/104.pdf

Ian Bremmer. The Power of Crisis: How Three Threats – and Our Response – Will Change the World. Publisher: Simon & Schuster. 2022. 272 p.

Communication theory & research: Communication theory and research: an EJC anthology / Ed. by Denis McQuail a. o. London et al.: Sage publications, 2005. X, 306 p.: il. (European journal of communication).

Ling R., Donner J. Mobile communication. Cambridge: Polity press, 2009. 200 p.

Paul C. Strategic Communication: origins, concept, and current debates. PRAEGER, 2011. 240 p.

The handbook of crisis communication / edited by W. Timothy Coombs and Sherry J. Holladay. Blackwell Publishing Ltd, 2010. 767 p. (Handbooks in communication and media).

12. Перелік екзаменаційних питань

1. Експансія комунікативних технологій у сучасному світі. Фактори актуалізації комунікації в сучасному світі.
2. Проблема співвідношення теорії та практики соціальних комунікацій.
3. Мобільні комунікації та їхня роль у розвитку суспільства та в житті сучасної людини.
4. Поняття соціальної комунікації, її схема, елементи та функції.
5. Комунікація як життєва потреба, як засіб забезпечення успішності спільної діяльності людей, як засіб презентації і само презентації, як засіб формування іміджу, репутації.
6. Вплив сучасних комунікаційних технологій на життєдіяльність індивіда, групи, суспільства.
7. Тренди розвитку соціальних комунікацій: глобалізація комунікацій, віртуалізація комунікацій, візуалізація комунікацій.
8. Закони та категорії теорії комунікації. Функції теорії комунікації. Методи теорії комунікації.
9. Еволюція розвитку засобів комунікації. Комунікативні революції та їх вплив на соціальні комунікації та розвиток суспільства.

10. Витоки теорії комунікації. Наукові уявлення про комунікацію як про процес і структуру.
11. Комунікативний процес та його елементи. Кодування і декодування в комунікаційних процесах.
12. Специфіка та форми зворотного зв'язку в комунікації.
13. Структурні моделі комунікації.
14. Специфіка моделі комунікації за Ласуеллом.
15. Специфіка моделі комунікації Шеннона-Уівера.
16. Специфіка циркулярної моделі комунікації Осгуда-Шрама.
17. Семіотичні моделі комунікації. Модель мовної комунікації Р. Якобсона. Модель комунікації Ю. Лотмана. Модель комунікації Умберто Еко.
18. Сучасні теорії комунікації. Інтеракціоністський підхід до розуміння комунікацій. Технократична група теорій комунікацій.
19. Практики комунікацій і їх розмаїття. Сутність та характеристика соціальних комунікацій за видами: вербальна, невербальна, паравербальна.
20. Сутність та характеристика соціальних комунікацій за рівнями: міжособистісна, групова, організаційна, публічна, ділова, масова.
21. Прикладні соціальні комунікації: кризові, релігійні, міжкультурні, політичні.
22. Невербальна комунікація та її сутність та види. Невербальні компоненти комунікації.
23. Сутність і засоби паравербальної комунікації.
24. Методологія та понятійний апарат міжкультурної комунікації. Специфіка міжкультурної комунікації. Контекст, форми міжкультурної комунікації. Типи реакції особистості при сприйнятті іншої культури.
25. Комунікативна особистість: поняття, характерні риси. Комунікативна компетентність.
26. Ознаки, що описують культурні особливості країн, народів, ринків, та їх урахування в міжкультурній комунікації.
27. Міждисциплінарність теорії міжкультурної комунікації. Теорія високо- і низько контекстуальних культур Е. Холла. Теорія культурної грамотності Е. Хірша. Теорія культурних вимірів Г. Хофштеде.
28. Поняття, особливості масової комунікації. Співвідношення міжособистісної та масової комунікації. Види, формати, форми масової комунікації. Засоби масової комунікації: поняття, типологія.
29. Природа комунікації в організації. Види організаційних комунікацій. Аналіз комунікативних ролей. Аналіз комунікативних мереж. Аналіз каналів соціальної комунікації в організації. Умови та фактори, що сприяють ефективній комунікації в організації.
30. Соціокультурна зумовленість комунікації в організаціях та комунікативна поведінка персоналу.
31. Ефективна комунікація: поняття, наукові підходи до визначення, бар'єри та шляхи їх подолання.
32. Інтегровані комунікації в сучасних соціальних практиках.

**Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин
непоборної сили (в тому числі запровадження карантинних обмежень через
пандемію)**

В умовах дії карантинних обмежень освітній процес в університеті здійснюється за змішаною формою навчання, а саме:

– дистанційно (за затвердженим розкладом занять) на платформі Zoom проводяться всі лекційні заняття;

- дистанційно на платформі проводяться практичні (семінарські), індивідуальні заняття та консультації, контроль самостійної роботи;
- аудиторно (за затвердженням розкладом занять) проводяться у навчальних групах кількістю до 20 осіб з урахуванням відповідних санітарних і протиепідемічних заходів.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких карантинних обмежень з заборогою відвідування ЗВО здобувачам денної форми навчання надається можливість скласти **екзамен в тестовій формі дистанційно на платформах Zoom і Google Classroom** в курсі «Основи теорії комунікації».

ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ (ПРАКТИКУМІВ)

Тема 1. Вступ до теорії комунікації

Мета практикуму – надати студентам та студенткам уявлення про роль та проблеми розвитку комунікацій в сучасному світі, особливості їхнього вивчення в міждисциплінарному дискурсі.

Питання

- Що є об'єктом і предметом теорії комунікації? Чому це питання дискусійне?
За якими ознаками проводиться типологія комунікацій?
Що таке спрямованість комунікації і яка вона в кризових умовах (ситуаціях)?
Які сфери застосування нових технічних засобів комунікації і які види комунікаційних технологій вони супроводжують?
Чи пов'язані і як саме такі ознаки комунікації, як антропологічна, соціальна, кодувальна, процесуальна?
Які функції комунікації в доінформаційному і цифровому суспільстві?

Завдання

1. Студентам необхідно обрати ситуацію, в якій беруть участь двоє осіб, а саме:
студент / студентка, що не готовий до іспиту, приходить на нього та намагається переконати викладача, що він зможе здати предмет;
кваліфікований спеціаліст намагається влаштуватися на роботу (до PR-агенції тощо);
на вечірці хлопцю/дівчині сподобалась дівчина/хлопець, і він/вона намагається познайомитися та домовитися про побачення.
Студенти та студентки в групі з двох осіб аналізують ОДНУ (на вибір) з ситуацій та заповнюють бланк за наведеною нижче схемою. Кожна з ситуацій має візуалізуватися, коли один студент / студентка грає роль за своїм сценарієм, а інший – виконує роль викладача/спеціаліста офісу з human resource/дівчи студент / студентка ни або хлопця, з яким хочуть познайомитися.

Схема. Підготовка до розмови (комунікації)

1. Описати ситуацію
 2. Бажаний результат _____
 3. Визначити особливості співрозмовника, з яким вступив комунікацію.
 4. Сформулювати стратегію досягнення результату _____
 5. Визначити засоби досягнення результату _____
 6. Розробити план розмови (комунікації).
5. Прокоментуйте наведені нижче міфи про природу соціальної комунікації:
- Ми вступаємо в комунікацію тільки тоді, коли самі свідомо обираємо її.
 - Одержувач повідомлення розуміє слова так само, як ми.
 - Ми вступаємо в комунікацію за допомогою слів.
 - Невербальна комунікація – це мовчання.
 - Слід дотримуватися універсальних, генетичних, невербальних, знаків, символів.

Рекомендована література

Основна

Богомаз К. Ю. Методологічні орієнтири вивчення соціальних комунікацій в умовах інформаційного суспільства: монографія / К. Ю. Богомаз, Ю. С. Кравцов; Дніпров. держ. техн. ун-т. Кам'янське: ДДТУ, 2019. 163 с.

Холод О. Соціальні комунікації: тенденції розвитку: навч. посіб. 2-ге вид., переробл. і доп. К.: Видавництво «Білий Тигр», 2018. 370 с.

Зернецька О.В. Глобальна комунікація. Київ: Наукова думка, 2017. 349 с.

Почепцов Г. Від покемонів до гібридних війн: нові комунікативні технології XXI століття. Київ: Видавничий дім "Києво-Могилянська академія", 2017. 260 с.

Додаткова

Актуальні тренди сучасного комунікативного простору: колективна монографія / за заг. ред. В.Д. Демченка. Дніпро: Грані, 2020. 100 с.

Друк В. В. Сучасні наукові підходи щодо дослідження поняття "комунікація" в державному управлінні. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2017. № 4.

<http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1062>

Гаврилюх Н. Феномен соціальної комунікації в інформаційному суспільстві [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ena.lp.edu.ua>. – Назва з екрана.

Зернецька О. В. Глобальна комунікація і еволюція цінностей // Еволюція цінностей в епоху глобалізації: збірник наукових праць / за заг. ред. О. В. Зернецької. Київ: ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2019. С. 5-12.

Зоріч О., Беріша Х., Желетович М., Ракіч М. Комунікологія в соціально-педагогічній практиці (англійською мовою). Соціальні комунікації: теорія та практика. 2019. Том 8. С. 61-67.

Кириченко В. В. Особистість у сучасному інформаційному суспільстві: монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2020. 245 с.

Мобільний телефон [Електронний ресурс]. [https://uk.wikipedia.org/wiki/мобільний телефон](https://uk.wikipedia.org/wiki/мобільний_телефон).

Петрушкевич М. Сучасна людина в комунікативному полі культури // Людина і культура. Острог: Вид-во НаУОА, 2019. С. 67-85.

Поняття та суть соціальної комунікації. Види та засоби соціальної комунікації. <https://shkolyariki.ru/uk/prezentacii/ponyatie-i-sut-socialnoi-kommunikacii-vidy-i-sredstva-socialnoi.html>

Почепцов Г. Нові види комунікативних стратегій у суспільстві. <https://ms.detector.media/manipulyatsii/post/9413/2011-06-19-novi-vydy-komunikatyvnykh-strategiy-u-suspilstvi/>.

Communication theory & research: Communication theory and research: an EJC anthology / Ed. By Denis McQuail a. o. London et al.: Sage publications, 2005. X, 306 p.: il. (European journal of communication).

Ling R., Donner J. Mobile communication. Cambridge: Polity press, 2009. 200 p.

Keane John. Democracy and Media Decadence. Cambridge University Press, New York, 2013. 261 p.

Тема 2. Теорії комунікації: витоки та основні підходи

Мета практикуму – сформувати у студентів і студенток здатність використовувати різні теоретичні підходи при вивченні комунікативних практик в сучасному суспільстві.

Питання до дискусії

Як відбувалося становлення наукових підходів до вивчення комунікації?

Чому до XX ст. осмислення проблем соціальної комунікації здійснювалося переважно в рамках філософії?

Як пояснити соціальну комунікацію – посиленням на індивідуальну усвідомлену діяльність або як похідну від соціальної структури? Ця суперечка має давнє коріння і відображає проблему місця і ролі людини в суспільстві, співвідношення об'єктивного і суб'єктивного в соціальній (комунікативній) поведінці. А Ви як вважаєте?

У чому полягає сутність та особливості інтеракційного підходу до соціальної комунікації?

У чому полягає специфіка законів соціальної комунікації?

Завдання

1. Дайте визначення таких ключових категорій теорії комунікації: комунікація, інформаційний обмін, соціальна комунікація, спілкування, комунікативний простір, комунікативний час, комунікативна поведінка, комунікативна компетентність.

2. Підготуйте доповідь (до 10 тис. знаків з пробілами) на одну з тем:

- Теорії комунікації представників Франкфуртської школи (Т. Адорно, В. Бенямін, Г. Маркузе, М. Хоркхаймер).
- Тема соціальної комунікації в роботах Н. Лумана.
- Дослідження Р. Барта по семіології масової комунікації.
- Г. Лассвелл про структуру і функції комунікації в суспільстві.
- Соціально-когнітивна теорія масової комунікації А. Бандура.
- Основні ідеї праці В. Ліпмана «Світ довкола нас і уявлення у нашій голові» і сучасність.
- Основні ідеї праці Ч. Райта «Функціональний аналіз та масова комунікація» і сучасність.
- Основні ідеї праці Є. Каца «Двоступеневий рух комунікації: найновіше представлення гіпотези» і сучасність.
- Основні ідеї праці М. Мак-Комбса, Д. Шова «Мас-медійна функція порядку денного» і сучасність.

3. Г. М. Маклюен запропонував виділити засоби комунікації за характером їх впливу на одержувача на «гарячі» і «холодні». Наведіть приклади «холодних» і «гарячих» засобів комунікації, визначте їх характеристики в сучасному суспільстві.

Рекомендована література

Основна

Богомаз К. Ю. Методологічні орієнтири вивчення соціальних комунікацій в умовах інформаційного суспільства: монографія / К. Ю. Богомаз, Ю. С. Кравцов; Дніпров. держ. техн. ун-т. Кам'янське: ДДТУ, 2019. 163 с.

Зернецька О.В. Глобальна комунікація. Київ: Наукова думка, 2017. С. 56-83.

Квіт С. Масові комунікації. Друге видання, виправлене і доповнене. Київ: «Києво-Могилянська академія», 2018. 352 с.

Мак-Квейл Д. Теорія масової комунікації. Львів: Літопис, 2010. 538 с.

Мак-Люен М. Галактика Гутенберга: становлення людини друкованої книги / пер. з англ. Київ: Ніка-Центр, 2015. 388 с.

Медіа в новій соціокомунікативній парадигмі: монографія / [С. Л. Катаєв та ін.]; Класич. приват. ун-т. Запоріжжя: Класич. приват. ун-т, 2018. 195 с.

Холод О. Соціальні комунікації: тенденції розвитку: навч. посіб., 2-ге вид., переробл. і доп. К.: Видавництво «Білий Тигр», 2018. С. 43-53, 58-91, 127-144.

Додаткова

Владимиров В. М. Парадокси сучасної науки про масову комунікацію: Монографія. Київ: Видавництво «Наукова столиця», 2020. 180 с.

Георгієвська В. В. Комунікативний складник у вимірах семіотики / В. В. Георгієвська, І. В. Погребняк. *Обрії друкарства*. 2022. № 1(11). С. 42-56. [https://doi.org/10.20535/2522-1078.2022.1\(11\).261679](https://doi.org/10.20535/2522-1078.2022.1(11).261679)

Даниленко С. І. Громадянський вимір комунікаційної революції: Модернізація суспільних комунікацій від друкарського верстата до соціальних мереж. Моногр. Київ: ІМВ. 2010. 310 с.

Демченко В. Д. Новітні парадигми вивчення теорії масової комунікації в Україні (до проблеми концептуальної революції) [Електронний ресурс]. www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/DTR_sk/2010_2/.../SC210_05.pdf

Денисюк Ж. З. Комунікативні Інтернет-практики у формуванні соціокультурних цінностей суспільства. *Вісник Національного авіаційного університету. Філософія. Культурологія*. 2017. № 2. С. 81. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnau_f_2017_2_20

Друк В. В. Сучасні наукові підходи щодо дослідження поняття “комунікація” в державному управлінні. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2017. № 4. <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1062>

Корнєєв В. М. Актуальний стан і перспективи розвитку наукових досліджень соціальних комунікацій в Україні: монографія. Київ: Паливода А. В., 2016. 341 с.

Маркова В. А. Теоретичний доробок Н. Лумана як методологічне підґрунтя медіадосліджень. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Соціальні комунікації»*. 2018. № 12. С. 14-18. <https://periodicals.karazin.ua/sc/article/view/11771>

Михайлин І. Л. Відповідь Рея Бредбері на запити інформаційного суспільства. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Соціальні комунікації»*. 2017. № 9. С. 27-33. <https://periodicals.karazin.ua/sc/article/view/9823>

Цимбаленко Є. С. Наукове розуміння інформатизації у теорії соціальних комунікацій: Монографія / за наук. ред. В. Іванова. К.: ЦентрВільної Преси, 2012. 189 с.

Чекмишев О. В. Методи конвертованих досліджень соціальних комунікацій: монографія. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2011. 336 с.

Communication theory & research: Communication theory and research: an EJC anthology / Ed. by Denis McQuail a. o. London et al.: Sage publications, 2005. X, 306 p.: il. (European journal of communication).

Тема 3. Процес соціальної комунікації. Базові моделі комунікації

Мета практикуму – сформувати у здобувачів здатність описувати процес соціальної комунікації на прикладі однієї з комунікативних практик (освітньої, наукової, політичної, туристичної, медичної тощо).

Питання до дискусії

Для чого застосовуються теоретичні моделі комунікації?

У чому полягає прагматичний аспект соціальної комунікації?

У чому сутність лінійної (класичної) моделі комунікації?

Які особливості має удосконалена (шумова) модель комунікативного процесу?

Як описує соціальну комунікацію модель двоступеневого потоку інформації?

Які моделі пояснюють наслідки впливу комунікації?

Як описують комунікацію моделі міжособистісного впливу?

Чим відрізняється інтерактивна модель комунікації від лінійної?

У чому особливість транзакційної моделі комунікації?

Які особливості синтетичної моделі комунікації в різних соціальних практиках?

Завдання

1. Комунікація включає в себе процеси кодування та декодування повідомлення. Вважають, що коди – це знаки (символи), що перекладають ідею на мову, зрозумілу для отримувача. Що має бути використано для кодування конкретного повідомлення?

2. Визначте особливості розгортання комунікативного процесу на прикладі уривку з серіалу «Теорія великого вибуху» [<https://eneyida.tv/1810-teoriya-velykogo-vybuhu.html>].

Для цього треба переглянути відеофрагменти, обрати ОДИН епізод та на його прикладі описати комунікативний процес (КП). Під час виконання завдання обов'язковим є проведення таких процедур: 1) ідентифікувати та розкрити базові елементи комунікативного процесу (відправник, повідомлення, канал, одержувач); 2) розкрити характер повідомлень з використанням їх класифікацій та дати їм розширену характеристику.

3. Підготувати групові презентації з проблеми комунікативних революцій.

Студенти та студентки діляться на практикумі на підгрупи (до 5 осіб), визначають лідера та подають письмово список підгрупи викладачу. Кожна підгрупа має

продемонструвати особливості розгортання комунікативного процесу під час різних періодів між «Комунікативними революціями» трьома способами:

- тільки жестами між собою (як у грі «Крокодил»/ «Корова»);
- тільки використовуючи різні предмети (ручки, друкарська машинка або малюнки об'єктів), які символізують особливості комунікативного процесу в різні періоди;
- усно розповісти про особливості комунікативного процесу в обраний для аналізу період.

Кожній групі надається до 10 хвилин на виступ (презентацію).

4. Наведіть приклади комунікації інструментальної й особистісної спрямованості. Опишіть один із видів комунікації за такими параметрами: мета, очікуваний результат, умови організації комунікації, комунікативні форми, засоби і технології, бар'єри (перешкоди).

Рекомендована література

Основна

Почепцов Г. Від покемонів до гібридних війн: нові комунікативні технології XXI століття. Київ: Видавничий дім "Києво-Могилянська академія", 2017. 260 с.

Швачич Г. Г. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології: Навчальний посібник / Г.Г.Швачич, В.В.Толстой, Л.М.Петречук, Ю.С.Іващенко, О.А.Гуляєва, Соболенко О.В. Дніпро: НМетАУ, 2017. 230 с.

Додаткова

Владимиров В. М. Проблеми розуміння й інтерпретації у соціальній комунікації: Монографія. http://journlib.univ.kiev.ua/mono/mono_Vladymyrov.pdf

Досенко А. Комунікаційні платформи: сучасне бачення. *Соціальні комунікації: теорія і практика*. 2021. Том 12 (1). С. 98-106.

Досенко А. Інтерфейс комунікаційних платформ: основи концептуальних підходів трактування. *Соціальні комунікації: теорія та практика*. 2020. Том 11. С. 47-58.

Кір'янова О. Л. Соціальні комунікації у системі «автор–видавець–читач» засобами трендових медіа-інновацій. *Технологія і техніка друкарства*. 2022. № 2(56). С. 119–124. [https://doi.org/10.20535/2077-7264.2\(56\).2017.116270](https://doi.org/10.20535/2077-7264.2(56).2017.116270)

Комунікативні технології інформаційного суспільства : монографія / [А. І. Гусєв, Н. О. Довгань, О. В. Івачевська, Н. С. Малєєва, І. В. Петренко] ; за наук. ред. А. І. Гусєва; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2020. 142 с.

Крисько Ж. Роль ділових комунікацій в управлінні організацією. *Економіка та суспільство*. 2021. № 24. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-24-4>

Пугач Л. Ю. Соціально-комунікаційні складові комунікативної моделі. *Молодий вчений*. 2019. № 1. С. 150-156.

Різун В. В. Природа й структура комунікативного процесу. <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1005>

Холод О. Види соціально-комунікаційних технологій. *Наукові праці НБУВ*. 2011. № 32. С. 7-20.

Холод О. М. Діапазон поняття «соціально-комунікаційні технології». *Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації*. 2010. № 2. С. 89-96.

Холод О. М. Структура і види соціальних комунікацій. *Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації*. 2010. № 3. С. 32-36.

Храбан Т., Храбан І. Комунікативно-компенсаційні процеси в соціальній мережі. *Соціальні комунікації: теорія та практика*. 2020. Том 11. С. 59-69.

Тема 4. Комунікативні бар'єри

Мета практикуму – сформувати у здобувачів здатність ідентифікувати комунікативні бар'єри та розробляти технології їх подолання, визначати та описувати

комунікативні бар'єри на прикладі однієї з комунікативних практик (освітньої, наукової, політичної тощо).

Питання до дискусії

- Які існують терміни для визначення комунікативних збоїв?
- Які бар'єри соціальної комунікації обумовлені факторами природного середовища?
- У чому полягає специфіка технічних бар'єрів соціальної комунікації?
- Які є людські бар'єри комунікації (психофізіологічні і соціокультурні)?
- Які прийоми сприяють подоланню бар'єрів міжособистісної комунікації?
- Які існують сфери цензурного контролю в сучасному суспільстві?

Завдання

1. Схарактеризуйте такі типи невизначеностей, які виникають у процесі соціальної комунікації: когнітивна невизначеність, поведінкова невизначеність; емоційна невизначеність. Розкрийте, як вони впливають на комунікативні бар'єри.

2. Певні перешкоди, що заважають контакту комунікатора та реципієнта, називаються комунікативними бар'єрами. Проаналізуйте, як окремі з них проявляються в соціальних комунікаціях. Як їх можна подолати або запобігти їхньому негативному впливу? Для цього заповніть таблицю 1.

Таблиця 1. Комунікативні бар'єри за їх видами, проявами та засобами подолання

<i>Вид комунікативного бар'єру</i>	<i>Конкретні прояви його в соціальній комунікації</i>	<i>Засоби подолання відповідного бар'єру</i>
Технічні		
Психофізіологічні		
Семантичні		
Психологічні		
Соціальні		
Культурні		

3. Наведіть приклади деструктивних моделей комунікації в соціальних медіа і запропонуйте технології запобігання їх негативного впливу на індивіда, групу, суспільство в цілому.

4. Відомо, що передумови для посилення девіантної комунікативної поведінки створює анонімність та дистантність спілкування в Мережі: свобода вільно висловлювати думки без страху перед наслідками супроводжується зниженням відповідальності за поведінку, що призводить до поширення деструктивних моделей комунікації. Такими моделями, характерними для дискурсу соціальних медіа, що використовуються як приватними особами, так і професіоналами, є засмічування, створення надмірних інформаційних шумів – відомі в Мережі як спам, флуд, тролінг.

Рекомендована література

Основна

- Зернецька О.В. Глобальна комунікація. Київ: Наукова думка, 2017. С. 267-299.
- Писаревський І. М. Професійно-комунікативна компетентність (в туризмі): підручник / І. М. Писаревський, С. А. Александрова; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. 2-ге вид., перероб. і доп. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 175 с.
- Холод О. Соціальні комунікації: тенденції розвитку: навч. посіб., 2-ге вид., переробл. і доп. К.: Видавництво «Білий Тигр», 2018. С. 149-158.

Додаткова

- Говера О. І. Ускладнювальні фактори комунікації під час пандемії. *Обрії друкарства*. 2021. № 1-2. С. 267-273. [https://doi.org/10.20535/2522-1078.2021.1\(9\).240625](https://doi.org/10.20535/2522-1078.2021.1(9).240625)

Коберник І., Краснова К. Ефективні комунікації для освітніх управлінців. Посібник. <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2019/12/efektyvni-komunikacii-posibnyk-final-preview-20-12.pdf>

Кузнєцова Т. В. Комунікативна агресія в сучасних медіа: український контекст. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Соціальні комунікації»*. 2019. № 16. <https://periodicals.karazin.ua/sc/article/view/15128>

Курбан О. Сучасні нейрокомунікаційні технології у сфері інформаційної безпеки. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Соціальні комунікації»*. 2019. № 16. <https://periodicals.karazin.ua/sc/article/view/15124>

Макнамі Роджер. Зафейсбучені. Як соціальна мережа штовхає світ до катастрофи. Видавництво Книголав, 2021. 376 с.

Петренко С. І. Правда мотиву, правда слова, правда дії, правда факту в площині соціально-комунікаційної взаємодії. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Соціальні комунікації»*. 2019. № 16. <https://periodicals.karazin.ua/sc/article/view/15121>

Плахтій Ю. Спілкуватися не можна мовчати: як карантин змінив наші офлайн та онлайн комунікації. <https://vezha.ua/spilkuvatysya-ne-mozhna-movchaty-yak-karantyn-zminyv-nashi-oflajn-ta-onlajn-komunikatsiyi/>

Полумисна О. О. Інформаційно-комунікаційні ресурси для людей з інвалідністю. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Соціальні комунікації»*. 2019. № 13. С. 62-69. <https://periodicals.karazin.ua/sc/article/view/15003>

Смалько О. Особливості формування у студентів презентаційних і комунікативних навичок. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету*. 2021. № 48. С. 200-206. <http://visnyk.idgu.edu.ua/index.php/nv/article/view/309>

Смірнова К.А. Комунікативні бар'єри в інтернет-спілкуванні та шляхи їх подолання. File:///C:/Users/user/Downloads/11287-Текст%20статті-22416-1-10-20211115.pdf

Шляхи підвищення ефективності функціонування соціальних комунікацій в умовах посилення глобальних інформаційних впливів / [В. Горовий та ін.]; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ: Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, 2018. 276 с.

The 7 Barriers to Digital Communication. URL: <https://www.govloop.com/community/blog/7-barriersdigital-communication/>

Тема 5. Види соціальних комунікацій

5.1. Вербальна комунікація

Питання до дискусії

Що є джерелом інформації у вербальній комунікації?

Від чого залежить вибір коду при передачі вербальної інформації?

Які особливості вербальних повідомлень у соціальних мережах?

Чи здатні невербальні повідомлення передавати інформацію?

Схарактеризуйте елементи невербальної комунікації.

Яке призначення паравербальної комунікації?

Завдання

1. Нижче наведені прислів'я, приказки та стійкі вирази, що стосуються вербальної комунікації. Яким чином вони трактують комунікативну поведінку? Чи можна їх розглядати як правила комунікації?

Прислів'я, приказки та стійкі вирази:

- Де мало слів, там більше правди.
- Діла говорять голосніше, як слова.
- Чоловік має два вуха, щоб багато слухав, а один язик, щоб менше говорив.

- Пусті слова, правди в них нема.
- Холодним словом серце не запалиш.
- Чиєсь одне слово губить діло.
- Бесіди багато, а розуму мало.
- Де багато бесіди, там мало користі.
- Знай більше, а менше говори.
- Мало говори, а правдою дорожи.
- Багато говорить — голова заболить.
- Слухай кожного, але не з кожним говори.
- Якби стіни вміли говорити, то би не одно сказали.
- Не до ладу сказати — краще мовчати.
- Не кажи: зроблю, а кажи: зробив!
- І від солодких слів буває гірко.

- Малий язик, та всім тілом володіє
- Твоїми б вустами та мед пити!
- Язик до добра не доведе
- З пустого в порожнє переливає
- Каже червоно, та слухати тошно
- Заговк, як води в рот набрав
- Інше слово пропускай повз вуха!
- Пробрехався, що в карти програвся
- Ласкаве слово і кістка ломить
- Від привітних слів язик НЕ всохне
- Краще ногою затнутися, ніж язиком
- За праве діло говори сміло
- І невелика бесіда, та чесна
- Від мови не втечеш, мова всюди дістане
- На чужого рота не приставиш ворота
- Очі не затиснути, а язика каші не дати
- Мовою базікай, а рукам волі не давай!
- Говорити не втомитися, було б що сказати
- Люди кажуть, так люди і слухають
- Живе слово дорожче мертвої букви
- Червоне поле пшоном, а бесіда розумом
- Що у кого болить, той про те й говорить
- З тобою розговоритися, що меду напиться
- Сказане слівце – срібне, а не сказане – золоте
- Краще недоказати, ніж переказати
- Слухай більше, а говори менше
- Бабин язик – чортове помело (Володимир Даль).

Доповніть наведений список та проаналізуйте.

2. Розкрийте основні постулати вербальної комунікації і як вони впливають на комунікативну поведінку різних соціально-демографічних груп в сучасному українському суспільстві.

3. Складіть перелік умов успішної вербальної комунікації на прикладі різних соціальних ситуацій.

4. Складіть перелік вимог до мовної комунікації а) в діловому середовищі; б) в політичній сфері.

Рекомендована література

Основна

Семенюк О. А., Паращук В. Ю. Основи теорії мовної комунікації: навчальний посібник, 2010. 240 с.

Додаткова

Вербально-комунікативний метод // Психологіс. <http://psychologis.com.ua/>
Відмінності між вербальним і невербальним спілкуванням.
<https://ua.sainte-anastasie.org/articles/psicologa-social/diferencias-entre-comunicacin-verbal-y-no-verbal.html>

Довгаленко Ю. Ю. Вербальні та невербальні аспекти політичної комунікації / Ю. Ю. Довгаленко, С. Г. Денисюк. <file:///C:/Users/user/Downloads/10228-36472-1-PB.pdf>

Ломачинська І. М. Документально-інформаційні комунікації в системі соціальних комунікацій. Навчальний посібник / І. М. Ломачинська, Ю. П. Якимюк, Л. В. Ломачинська. Київ: Центр навчальної літератури, 2014. 424 с.

Манакін В. М. Мова і міжкультурна комунікація. Видавництво «Академія», 2012. 288 с.

Маркова В. А. Книга в соціально-комунікативному просторі: минуле, сучасне, майбутнє: монографія. Харків: ХДАК, 2010. 252 с.

Різниця між вербальною і невербальною комунікацією.
<https://uk.gadget-info.com/difference-between-verbal>

Семенова М. А. Вербальні та невербальні засоби в комунікативній системі інтерфейсів користувача. <https://tsj.journal.kspu.edu/index.php/tsj/article/view/625>

Телетов О. С., Телетова С. Г. Особливості вербальних комунікацій у публічному управлінні в умовах адміністративної реформи. Вісник Хмельницького національного університету. 2021. № 6. Том 2. С. 91-95.

Чайка М. С., Усатенко Г. В., Кривоногова О. В. Теорія та практика використання альтернативної комунікації для осіб з особливими освітніми потребами: навчально-методичний посібник. Київ: ФОП Усатенко Г. В., 2021. 80 с.

5.2 Невербальна комунікація. Паравербальна комунікація

Питання до дискусії

Які особливості невербальних повідомлень у соціальних мережах?

Чи здатні невербальні повідомлення передавати інформацію?

Схарактеризуйте елементи невербальної комунікації.

Яке призначення паравербальної комунікації?

З яких компонентів складається невербальна комунікація?

У чому полягають і які прояви мають гендерні особливості невербальної комунікації?

Що таке культура погляду?

Яка роль дотиків в процесі соціальної комунікації?

Які жести створюють проблеми в комунікації?

Який зв'язок жестової мови з вербальним мовленням?

Яку роль в поясненні невербальної комунікативної поведінки відіграють такі елементи невербальної комунікації, як кинесика, такесика, сенсорика, проксемика, хронеміка?

Яка роль рукоштовування як невербального засобу спілкування у повсякденній і діловій комунікації?

Завдання

1. Прокоментуйте і доповніть наведені нижче прислів'я, приказки та стійкі вирази, що стосуються невербальної та паравербальної комунікації. Яким чином вони трактують невербальну поведінку? Чи можна їх розглядати як правила комунікації?

Не вір чужим словам, вір своїм очам

Дитя не заплаче – мати не знає

Хто мовчить, той двох навчить

Дії говорять більше, ніж слова. Слова нічого не коштують. Дії можуть коштувати всього (О. Лейланд)

Дії говорять голосніше за слова; нехай ваші слова навчають і ваші дії говорять (А. Падуанський)

Всі добрі, коли вони хороші, любий. За цим людину не судиш. Те, як вони поведуться, коли щось не так, говорить вам, хто вони насправді (Меган Джейкобсон)

Я ніколи не слухаю, що говорить людина. Тому я дивлюся на те, що робить людина, тому що те, що вона робить, говорить мені, ким вона є насправді (Петті Хаузер)

Я не звертаю уваги на те, що ви говорите. Але ваші дії маю мою нерозділену увагу (Сотеро М Лопес II)

Губи та язика брешуть. Але дії ніколи не роблять. Незалежно від того, які слова вимовляються, дії видають істину серця кожного (Шеррілін Кеньон)

Рекомендована література

Основна

Ковалинська І. В. Невербальна комунікація. Київ: Вид-во «Освіта України», 2014. 289 с.

Наварро Джо. Словник мови тіла. Секрети невербальної комунікації. Київ: Видавництво Віват, 2021. 192 с.

Додаткова

Адамець С. Гендерні особливості невербального спілкування та його вербалізація. <https://eprints.oa.edu.ua/5920/1/1.pdf>

Григор'єва В. А. Роль рукостискання як невербального засобу спілкування у діловій комунікації. https://donnaba.edu.ua/journal/images/2015-1/2015-1_138-143.pdf

Задільська Г. М. Невербальна комунікація як одна із складових комунікативної компетенції студентів-філологів ЗВО. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки.* (188). С. 77-80. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2020-1-188-77-80>

Козинець І. Особливості формування засобів невербальної комунікації. <http://dSPACE.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/4853/1/Kozinec.pdf>

Невербальна комунікація та її види. URL: https://studopedia.com.ua/1_15340_neverbalna-komunikatsiya-ta-ii-vidi.html.

Осіпова Т. Ф. Невербальна комунікація та своєрідність її омовлення в українському дискурсі: феномен вербалізації невербаліки: монографія / наук. ред. проф. Т. А. Космеда. Харків, 2019. 388 с.

Піз А. Мова рухів тіла / Алан і Барбара Пізи; [пер. з англ.]. Розшир. вид. Київ: КМ-Букс, 2018. 416 с.

Ставицька Л. О. Гендерні виміри невербальної комунікації у художньому тексті. https://shron1.chtyvo.org.ua/Stavytska_Lesia/Henderni_vymiry_neverbalnoi_komunikatsii_u_khudozhnomu_teksti.pdf?PHPSESSID=c0ibns4vgqmq8bdgq4l258rau2

Тимкова В. Проксемічні особливості невербального ділового спілкування менеджера. *Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах.* 2018. № 37. С. 80-85.

Якимчук М. Ю., Багатко А. С. Роль невербальної комунікації у професійній діяльності адвоката. *Прикарпатський юридичний вісник.* 2020. Випуск 5(34). С. 31-35.

Non verbal communication. [http://www.sagepub.com/sites/default/files/upmbinaries/53604_Gamble_\(IC\)_Chapter_6.pdf](http://www.sagepub.com/sites/default/files/upmbinaries/53604_Gamble_(IC)_Chapter_6.pdf). Назва з екрану.

Тема 6. Прикладні соціальні комунікації

6.1 Кризові комунікації

Питання до дискусії

Які загальні риси, що властиві для усіх криз, доцільно враховувати в умовах кризових комунікацій?

Які операціональні цілі характерні для кризових комунікацій?

Які вимоги до ефективної кризової PR програми?

Завдання

1. У кризовій ситуації мас-медіа можуть виступити для людей, органів влади і управління, окремих організацій або в ролі друга, або в ролі ворога.

Прокоментуйте і доповніть наведені нижче поради для ефективної взаємодії організації з масмедіа в кризовій ситуації (вид організації студент і студентка обирають самі):

- фраза «без коментарів» тільки посилить ворожість;
- завжди намагайтеся допомогти;
- знайте про час виходу теленовин і газет, не збирайте прес-конференцію, коли цей термін залишається позаду;
- знайомтеся з журналістами заздалегідь, це допоможе вам дізнатися про технології їх роботи, а вони знатимуть про вас і вашу організацію;
- ...

Наведіть приклади.

2. Наведіть приклад кризової ситуації як події, що зачіпає масову аудиторію ЗМІ. Проаналізуйте цю подію і дайте її трактування за таким планом:

А. Подія сталася, її вже не змінити. Чому?

Б. Негайно слід зайнятися «лікуванням» інформаційного подання події в масмедіа. Як це зробити?

В. Інформаційне уявлення про подію великою мірою починає розвиватися в незалежній від учасників події площині. Як через кризові комунікації вплинути на уявлення масової аудиторії про кризову ситуацію (подію)?

3. Поясніть, чому в кризовій ситуації через комунікативний вплив заздалегідь вводяться певні стабілізатори поведінки, покликані перевести її в соціальне русло. Зробіть це на такому прикладі: «Поведінка в період аварії на воді, коли правила задають посадку в шлюпку першими дітей і жінок, потім інших пасажирів, капітан і команда зобов'язані залишати судно, яке тоне, останніми». Поясніть, чому біологічні вимоги можуть блокуватися сильнішими соціальними нормами і чому заздалегідь вводяться системи цінностей, які покликані протистояти біологічним вимогам.

4. Обґрунтуйте тезу: «Відправлення якогось повідомлення через ЗМІ недостатньо для зняття панічних настроїв у кризовій ситуації. Будь-яке повідомлення ЗМІ має бути підтримано в рамках міжособистісного спілкування». Наведіть приклади.

5. Розкрийте роль в кризових ситуаціях таких комунікативних актів, які виступають в ролі стабілізаторів поведінки, як: «Підписка про нерозголошення». «Присяга». Покажіть, як вони впливають на відкритість комунікаційного простору. Наведіть приклади.

6. Обґрунтуйте точку зору, що кризовим комунікаціям необхідно в першу чергу навчати таких фахівців, як:

- PR-директор
- Прес-секретар
- Керівник відділу по зв'язках з громадськістю
- Спеціаліст зі зв'язків з громадськістю
- Керівник організації
- Стартапер.

Рекомендована література

Основна

Райт Н. Кризове консультування. Як діяти і що говорити у критичних ситуаціях = Crisis & trauma counseling. What to do and say when it matters most! / пер. з англ. Київ: Паливода А. В., 2018. 399 с.

Додаткова

Скорук О. Кризові комунікації під час пандемії COVID-19. Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. 2020. №59. С. 118-123.

Фісенко Т. В. Зміна парадигми кризових комунікацій у період пандемії COVID-19 (на прикладі України). Обрії друкарства. 2021. № 1-2. С. 106-120. [https://doi.org/10.20535/2522-1078.2021.1\(9\).240614](https://doi.org/10.20535/2522-1078.2021.1(9).240614)

Хижняк Л. М., Хижняк К. В. Кризові ситуації, кризові комунікації й пошук нового формату управлінських практик. Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики: збірник наукових праць. Вип. 76. 2017. С. 166-173.

The handbook of crisis communication / edited by W. Timothy Coombs and Sherry J. Holladay. Blackwell Publishing Ltd, 2010. 767 p. (Handbooks in communication and media).

Тема 6.2. Релігійні комунікації

Питання до дискусії

Яка мета написання сучасного релігійного послання?

Які чинники спонукають до релігійної комунікації посередництвом послань?

Чому релігійному посланню, як правило, властива фіксована тематика?

У чому полягають особливості релігійної комунікації посередництвом послання?

Які комунікативні особливості мають маргінальні релігійні групи в Інтернеті?

В Інтернеті є можливість створення сайтів – симулякрів, сайтів – фантомів (Ж. Бодрійар), де важко зрозуміти, від чийого імені вони виступають, чи мімікують під традиційні релігії. У чому полягає небезпека таких сайтів?

Як впливають Інтернет-комунікації на релігійну ідентичність особистості?

Що таке релігійна толерантність і яка її роль в соціальній комунікації?

Які чинники актуалізують роль фактора релігії в сучасному комунікативному просторі?

Чому наразі відбувається медіатизація релігії – повернення релігій у публічну сферу через засоби масової комунікації?

Які моделі дослідження релігійної комунікації найбільш доцільно використовувати для оцінювання ролі релігії в сучасному суспільстві?

Які особливості феномену комунікації у сфері релігії?

Чому способи розвитку релігійної комунікації є різновекторними і залежать від ситуації, мети комунікації та іманентності сакрального в комунікативному процесі?

Завдання

1. Чим можна пояснити наявність у сучасного віруючого відчуття постійного спостереження за ним Бога?

2. Прокоментуйте наведену нижче точку зору:

«У західних суспільствах більшість людей, які регулярно відвідують церкву, не є глибоко віруючими. Відвідування церкви нерідко зумовлюється традицією, і в певному плані, більше в Америці, аніж в Європі, зміст церковних служб та релігійного культу став неабияк розмитим. Зараз у межах церков відбувається процес внутрішньої секуляризації, який можна помітити в тому сум'ятті, що панує в доктринальних питаннях, у невизначеності щодо літургії, у байдужості до еkleзіології та в дуже поширеному відкритому викликові релігійній владі» (Британський соціолог релігії Б. Вілсон).

3. Прокоментуйте тези з точки зору комунікативістики:

«Релігії стають небезпечними, якщо вони намагаються обіцянками відвернути людей від реального життя» (В.Швебель).

«З релігій найбільш довговічна та, яка дає своїм послідовникам найрозумніші поради, як вижити на землі» (В.Швебель).

«Релігія – це душевний стан, в якому змішані сором і гордість людини за саму себе» (Г. Гейне).

4. Розкрийте, за допомогою чого в процесі релігійної комунікації створюють сприятливі умови спілкування священнослужителів із вірянами?

Рекомендована література

Основна

Холод О. Соціальні комунікації: тенденції розвитку: навч. посіб., 2-ге вид., переробл. і доп. К.: Видавництво «Білий Тигр», 2018. С. 32-39.

Петрушкевич М. Релігійні комунікації: християнський контекст. Монографія. Острог: Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2011. 288 с.

Додаткова

Бойко А. А. Релігійні медіа в державах Євросоюзу: правовий аспект. *Наукові записки Інституту журналістики*. Том 56. 2014. С. 214–218.

Бойко А. Церковна преса: якою вона мусить бути [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1896>.

Бурдейна М. В. Використання нових медіа в релігійній комунікації. *Обрії друкарства*. 2018. № 1. С. 49-57. <https://doi.org/10.20535/2522-1078.2018.1.132833>

Гадьо Н. Нові можливості та функції католицьких засобів комунікації в інтернеті. *Вісник Львівського університету. Серія Журналістика*. 2014. Вип. 39. С. 210–219.

Гладько Н. Католицька церква і комунікація: від слова до онлайну. *Тела- та радіожурналістика*. 2014. Вип. 13. С. 182–191.

Держава і церква в Україні-2019: підсумки року і перспективи розвитку відносин (інформаційні матеріали). Київ: Центр Разумкова, 2019. URL :https://razumkov.org.ua/uploads/article/2019_Religiya.pdf

Казанова Х. По той бік секуляризації: релігійна та секулярна нашої глобальної доби; пер з англ. Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, 2017. 264 с.

Мокренчук О. Сайт церкви – не розкіш, а ефективний інструмент служіння [Електронний ресурс]. // Релігійно-інформаційна служба України. Релігія і мас-медіа. – Режим доступу: <http://theology.in.ua/ua/index/projects/masmedia/38701/>. – Назва екрана.

Петрушкевич М. С. Різновиди релігійної комунікації: культурологічний аналіз. <file:///C:/Users/user/Downloads/alexi,+34.pdf>

Петрушкевич М. Репрезентація масової релігійної комунікації в загальних комунікативних моделях. *Гуманітарний часопис*. 2016. № 4. С. 66–73.

Петрушкевич М. С. Аналіз поняття релігійної комунікації. *Філософія науки: традиції та інновації*. 2013. № 2 (8). С. 217–227.

Рожило М. А. Новітні форми релігійної інтернет-комунікації // Масова комунікація: історія, сьогодення, перспективи. 2012. № 2. С. 41–43.

Тарасюк Тетяна. Послання як засіб релігійної комунікації. *Лінгвостилістичні студії*. 2015. Вип. 3. С. 194-203.

Церква і соціальна комунікація: Найголовніші документи Католицької Церкви про пресу, радіо, телебачення, інтернет та інші медіа / упоряд. і наук. ред. М. Перун. Львів : Видавництво Українського Католицького Університету, 2014. 440 с.

Тема 6.3 Міжкультурна комунікація. Політична комунікація

Питання до дискусії

За допомогою яких понять соціологи описують міжкультурні комунікації?

Які функції міжкультурної комунікації?

Чому міжкультурна комунікація розглядається як потрійний переклад: міжмовний, міжкультурний, міжособистісний?

Які симптоми, форми вияву, причини кроскультурного шоку?

Які фактори впливають на кроскультурний шок?

Які фази кроскультурного шоку та можливості (алгоритм) а) попередження і б) подолання його негативних наслідків?

Політична комунікація

У чому полягає специфіка політичної комунікації як різновиду соціальної комунікації?

Які особливості в політичній комунікації має риторика революцій?

Чому неформальні джерела інформації впливають передусім на формування негативних настроїв населення стосовно існуючої політичної системи?

Що може суттєво знизити обсяг циркулюючих чуток у політичній комунікації?

Що спільного і які відмінності чорної і білої риторики в політичній комунікації?

Завдання

1. Наведіть приклади найпоширеніших ситуацій міжкультурної комунікації.
2. Існує думка, що невербальна комунікація в міжкультурному контексті спричиняє більше проблем, ніж вербальна. Наведіть приклади на підтвердження або спростування цієї думки. Поясніть, як впливає на перебіг і результати міжкультурної комунікації зміст інформації, якою обмінюються комуніканти. Наведіть приклади «безпечних», «небезпечних» і нейтральних тем у міжкультурній комунікації.
3. Опишіть типи реакції особистості при сприйнятті чужої культури. Наведіть приклади.
4. Наведіть характерні риси комунікативної особистості. Опишіть рівні у становленні комунікативної особистості.
5. Складіть перелік найпоширеніших ситуацій міжкультурної комунікації, які можуть викликати конфлікти.
6. Розкрийте концепцію словника культурної грамотності (Е. Хірш), визначте його завдання словника, а також правила відбору елементів словника.

Рекомендована література

Основна

Зернецька О.В. Глобальна комунікація. Київ: Наукова думка, 2017. 349 с.

Комунікація і культура в глобальному світі / Є. Бистрицький, Р. Зимовець, С. Пролеєв. Видавництво : Дух і Літера, 2020. 416 с.

Додаткова

Міжкультурна комунікація

Гутиряк О. Міжкультурна комунікація: до визначення поняття. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2022. Вип 47. Том 2. С. 205-208.

Даниліна О., Каліна І., Штепенко О. Інтеграція міжкультурної комунікації у вітчизняний освітній процес. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Випуск 45. Том 1. С. 194-199.

Денисюк Ж. З. Комунікативні Інтернет-практики у формуванні соціокультурних цінностей суспільства. *Вісник Національного авіаційного університету. Філософія. Культурологія*. 2017. № 2. С. 81. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnau_f_2017_2_20

Закордонець Н., Левчик І., Мазур О. Особливості міжкультурної комунікації в поліетнічних групах у дистанційному навчанні. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Випуск 44. Том 1. С. 272-276.

Колінько М. В. Міжкультурна комунікація: топологічний вимір: монографія / Донец. нац. ун-т ім. Василя Стуса. Вінниця: Твори, 2019. 343 с.

Максимович О. Міжкультурна комунікація як предмет міждисциплінарного теоретизування. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи»*. 2017. Вип. 39. С. 85–89.

Політична комунікація

Основна

Зернецька О.В. Глобальна комунікація. Київ: Наукова думка, 2017. С. 149-185.

Крос К. Політичні комунікації та новинні засоби масової інформації у демократичних країнах: конкуруючі підходи: [моногр.]. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.soe.kiev.ua>

Додаткова

Авксентьев О. Л. Пранкінг як специфічна форма політичної комунікації. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія "Питання політології"*. 2019. № 34. С. 23–27.

Вайер А. М. Інтерактивні форми політичної комунікації. *Актуальні проблеми політики*. 2019. Вип. 64. С. 134–144.

Карчевська О. В. Роль політичної комунікації в електоральному процесі: теоретико-методологічний аналіз [Електронний ресурс] / О. В. Карчевська, Г. С. Агафонова. *Політологічні записки*. 2012. № 6. Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Polzap_2012_6_19.pdf

Ковалевський В. Політична комунікація як інструмент подолання кризових явищ. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія "Питання політології"*. 2015. № 17(912). С. 144-152.

Літвінова-Михальонук Т. В. Трансформація засобів комунікації: як інтернет і соціальні мережі впливають на політичну комунікацію і змінюють відчуття реальності. *Обрії друкарства*. 2022. № 1(11). С. 99-109. [https://doi.org/10.20535/2522-1078.2022.1\(11\).261706](https://doi.org/10.20535/2522-1078.2022.1(11).261706)

Остапенко М. Політична комунікація: теоретичні аспекти дослідження. *Політичний менеджмент*. 2012. № 3. С. 135-144.

Політичні комунікації. Режим доступу: https://stud.com.ua/36538/politologiya/politichni_komunikatsiyi

Шуліка А. А. Вплив мережевої форми політичної комунікації на організаційні особливості сучасних політичних груп. *Політичне життя*. 2018. № 4. С. 57-61.

Тема 7. Рівні соціальної комунікації

7.1. Міжособистісні, групові, організаційні комунікації

Питання до дискусії

Які передумови міжособистісної комунікації?

Яка роль мовної поведінки в міжособистісній комунікації?

Яку роль відіграють почуття та емоції в міжособистісній комунікації?

Які існують аксіоми міжособистісної комунікації?

Що таке комунікативні стилі в міжособистісній комунікації?

Які ознаки комунікативної компетентності особистості у цифровому соціумі?

Організаційні комунікації

Яка природа комунікацій в організації? Як пов'язані організаційні структури та комунікативна поведінка персоналу організації?

Які існують методи вивчення комунікативних процесів в організаціях?

Що таке соціокультурна обумовленість комунікації в організаціях?

Яка роль систем телекомунікацій в розвитку сучасних організацій?

Які тренди організаційних комунікацій ХХІ століття?

Від яких параметрів залежить загальний обсяг інформації, що необхідна для функціонування та розвитку організації?

Як пов'язана ефективність і безпека організаційних комунікацій?

Що таке стратегічні організаційні комунікації?

Завдання

1. Питання до дискусії

Які передумови міжособової комунікації?

Яка роль мовної поведінки в міжособовій комунікації?

Яку роль відіграють почуття та емоції в міжособовій комунікації?

Що таке комунікативні стилі в міжособовій комунікації?

У яких випадках виправдано використання закритої міжособової комунікації і чому?

Дискусія «Відкритий мікрофон»

Здобувачі по черзі підходять до мікрофона і протягом 2-3 хвилин обґрунтовують свою позицію. Тези для обговорення:

1. «Прискорення всіх процесів у сучасному суспільстві не залишає людині часу на пошук смислів в особистому спілкуванні, націлюючи лише на пошук інформації».

- а) правильно б) неправильно

2. «У комунікативному просторі сучасної культури існує тенденція короткостроковості міжособистісних контактів, яка поєднується зі збільшенням їхньої кількості та загальною формалізацією».

- а) правильно б) неправильно

3. «Прогрес науки і техніки призвів до того, що сьогодні людські взаємини стають все більш опосередкованими та дистантними, що впливає на міжособисті комунікації».

- а) правильно б) неправильно

Завдання

1. Розробіть перелік умов, що забезпечують ефективність міжособисті комунікації в ситуаціях:

- ☐ анонімного спілкування;
- ☐ взаємодії між незнайомими людьми;
- ☐ функціонально-рольового спілкування;
- ☐ особистого чи інтимного спілкування.

2. Розкрийте особливості міжособисті комунікації в наведених нижче ситуаціях:

- ☐ знайома – незнайома ситуація;
- ☐ формальна – неформальна ситуація;
- ☐ орієнтована на виконання справи – орієнтована на спілкування ситуація;
- ☐ поверхнева – глибока (інтимна) включеність у міжособистісну комунікацію.

3. Напишіть есе на тему «*Бойкот як комунікативна технологія та проблеми, умови й наслідки його застосування в груповій комунікації*» (до 3 тис. знаків з пробілами).

4. Розкрийте специфіку групових комунікацій на прикладі комунікацій у студентській групі.

5. Розробіть методику визначення комунікативних ролей (на прикладі одного з видів організації, за вибором студентів і студенток).

6. Розкрийте особливості, риси корпоративних (офісних) комунікацій в умовах віддаленої роботи. Розробіть перелік ознак, за допомогою яких можна визначити стан зовнішніх і внутрішніх організаційних комунікацій (на прикладі одного з видів організації).

7. Розробіть пам'ятку для менеджера на тему «Організаційні комунікації у кризових ситуаціях».

8. Складіть перелік умов та факторів, що сприяють ефективній комунікації у віртуальній організації.

Рекомендована література

Основна

Саранча О., Кириченко В., Павленко Т. Посібник із комунікацій для громадських ініціатив. Слов'янськ, 2021.

http://ecoacademy.org.ua/sites/default/files/ilovepdf_merged_compressed_2.pdf

Тихомирова Є. Корпоративні комунікації: посібник для студ. вищ. навч. закл. Луцьк: ФОП Захарчук В. М., 2013. 216 с.

Додаткова

Бліхар В., Верескля М., Михаліцька Н. Офіс-менеджмент: навчально-методичний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 348 с. <http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3914/1/офіс-менеджмент.pdf>

Міжособистісні та організаційні комунікації. <http://um.co.ua/7/7-3/7-39278.html>
Організаційні комунікації. https://pidru4niki.com/1298010858987/menedzhment/organizatsiyni_komunikatsiyi
Організаційні комунікації як різновид соціальної комунікації. https://stud.com.ua/22068/menedzhment/organizatsiyni_komunikatsiyi_riznovid_sotsialnoyi_komunikatsiyi

Стотхарт К. Як знайти спільну мову. Впевненість і харизма при спілкуванні з особистостями різного типу. Видавництво КМ-БУКС, 2022.

Юркова О. А. Чутки як соціо-комунікаційний феномен. *Обрії друкарства*. 2021. № 1-2. С. 121-131. [https://doi.org/10.20535/2522-1078.2021.1\(9\).240615](https://doi.org/10.20535/2522-1078.2021.1(9).240615)

7.2. Публічні комунікації

Питання до дискусії

У чому проявляється дуальність публічної комунікації?

Як визначити межу між приватним і публічним при розробці та реалізації комунікативної політики?

За допомогою яких соціологічних концепцій описати міський публічний простір, у якому відбуваються публічні комунікації в кризових ситуаціях?

Які завдання публічного простору в контексті публічних комунікацій?

Чому у публічних просторах практика публічних комунікацій потребує вміння гнучкої, ситуативної, компромісної дії, що орієнтується на довгостроковий результат за рахунок легкого переходу з рівня на рівень?

Як співвідносяться поняття «публічна комунікація», «публічна інформація», «публічна політика»?

Завдання

1. Проведіть порівняльний аналіз публічного простору і публічних комунікацій у тоталітарному суспільстві і демократичному суспільстві.

2. Поміркуйте над тим, як впливає на публічні комунікації таке явище (звичне для західних міст), як «престижний район» або «етнічне гетто». Наведіть приклади.

3. Поміркуйте над тим, як впливає на публічні комунікації таке явище (звичне для західних міст), як ексклюзивний доступ до певних місць міського простору лише високостатусних груп. Наведіть приклади.

4. Західні дослідники вважали, що в тоталітарному суспільстві домінують площі міст, які добре підходять для військових парадів і різних демонстрацій, проте відчужені та мляві з точки зору міжособистісної взаємодії (комунікації). Як можна, на Ваш погляд, осучаснити такі площі в містах, зробити їх зручними для соціальних комунікацій різних видів? Наведіть приклади.

5. Існує думка, що зовнішній вигляд міських публічних просторів (кафе, прогулянкових зон, міських парків тощо) не завжди дозволяє судити про їх функціональність, наскільки вони справляються зі своїм завданням «соціального змішувача». Складіть перелік ознак, наявність яких свідчить про те, що публічний простір сприяє ефективній соціальній комунікації.

6. Прокоментуйте наведені нижче зрушення в трансформації міського публічного простору в контексті їх впливу на соціальні комунікації:

Ідеологічний зсув (він ставить під сумнів політичне значення публічного простору як ресурсу національної ідентичності та колективної пам'яті).

Економічні зміни (поява нових елементів економічної інфраструктури міст, таких як ділові райони, торгові вулиці і торгово-розважальні центри), породили нові практики приватизації та комерціалізації міського громадського простору.

Соціальні зрушення (включають в себе процес соціо-економічної поляризації суспільства, маргіналізації його окремих елементів, а також значних змін в системі ціннісних орієнтацій мешканців міста).

Рекомендована література

Основна

Європейські публічні комунікації: культура, політика, технології. Колективна монографія / А. Л. Шинкарук, В. М. Парфенюк, Е. Я. Кац. Рівне, 2013. 280 с.

Додаткова

Васильєва Л. А. Особливості та роль публічних комунікацій в сучасному соціумі. Молодий вчений. 2016. № 12.1(40). С. 77-81.

Волковинська В. О. «Відкритість» у соціальному просторі: щодо проблеми окреслення феноменів «публічність» і «приватність». Актуальні проблеми філософії та соціології. 2016. № 14. С. 19-22.

Єршова Н. Г. Публічні комунікації у публічній політиці: визначення основних понять. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2019. http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/4_2019/104.pdf

Захарченко А. П. Кількісне оцінювання потенціалу впливу пошукової видачі Google на репутацію публічної особи. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Соціальні комунікації». 2019. № 14. С. 54-60. <https://periodicals.karazin.ua/sc/article/view/14980>

Зіненко О. Д. Структурний аналіз дискурсу публічної події в українських мас-медіа. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Соціальні комунікації». 2019. № 14. С. 27-35. <https://periodicals.karazin.ua/sc/article/view/14975>

Онкович Г. В., Онкович, А. Д. Новітні жанри публічних виступів. Обрії друкарства. 2021. № 1-2. С. 217-233. [https://doi.org/10.20535/2522-1078.2021.1\(9\).240623](https://doi.org/10.20535/2522-1078.2021.1(9).240623)

Парсонс В. Публічна політика: Вступ до теорії й практики аналізу політики; пер. з англ. К.: Вид.Дім „Києво-Могилянська академія”, 2006. 549 с.

Шевчук Д. М. Публічне і приватне в горизонті соціального буття людини. Вісник Національного авіаційного університету. Серія «Філософія. Культурологія». 2011. № 2. С. 76-80.

7.3. Масові комунікації

Питання до дискусії

Яку еволюцію пройшли функції масової комунікації?

Як змінюються концепції свободи ЗМК і соціальної відповідальності в епоху глобалізації і комерціалізації мас-медіа?

Чим масова комунікація відрізняється від групової комунікації. Визначити, за яких умов групова комунікація стає масовою.

Описати характерні ознаки масової комунікації.

Без чого не може існувати масова комунікація? Які основні умови її функціонування та пояснить залежність між ними та комунікаційним процесом?

Прокоментуйте тезу Г. М. Маклюєна: Медіа - це розширення почуттів людини.

Що означає фраза Маклюєна, що «західна людина був людиною Гуттенберга»? Коли і завдяки чому виникла «галактика Марконі», або епоха електронної комунікації?

Дискусія «Відкритий мікрофон» на тему «За допомогою якої теорії преси можна адекватно описати стан засобів масової комунікації в сучасній Україні?»

Здобувачі готують короткі (до 2 хвилин) виступи і по черзі запрошуються до мікрофону для презентації своєї точки зору на питання.

Принципи організації дискусії: а) доповідачу не перевищувати відведений для презентації час; б) аудиторії не задавати питання доповідачам, коментарі давати, в разі необхідності, під час власного виступу.

Завдання

1. Охарактеризуйте вісім ключових принципів медіаграмотності, які визначив Джон Пандженте (John J. Pungente).

2. На основі теорії Г. М. Маклюєна про «гарячі» і «холодні» засоби масової комунікації проведіть порівняльний аналіз українських ЗМІ.

3. Опишіть, яке пояснення дає Г. М. Маклюєн тому факту, що масовій аудиторії переважно цікаві кінофільми про бандитів та поліцейських. Наведіть приклади.

4. Поясніть, чому «гарячі» засоби комунікації характеризуються низькою мірою участі аудиторії, а «холодні» – високою мірою її участі. Наведіть приклади.

5. Поясніть, чому існує принципова різниця між тим, як використовується «гарячий» засіб комунікації в гарячій чи холодній культурі. Наведіть приклади.

6. Основа діяльності медіа - передача новинної інформації. Визначте фактори відбору новин в засобах масової інформації.

7. Наведіть приклади таких видів медіаефектів в масовій комунікації: ефекти когнітивні, ефекти афективні, ефекти поведінкові. Наведіть приклади цих ефектів із вашого повсякденного життя.

8. Прокоментуйте п'ять форм концентрації власності в масмедійній сфері: 1) ланцюг, коли власнику належить ряд однотипних мас-медіа; 2) мережа - радіо або телестанції, які покривають значні території (напр., BBC, CNN); 3) крос-медіа власність, коли власнику належать медіа різних видів; 4) конгломерати, коли об'єднуються не тільки медіа, а й засоби їх виробництва (друкарня, студії тощо); 5) вертикальна інтеграція - власність охоплює всю вертикаль від створення попиту та збору інформації до надання її кінцевому користувачеві.

Поясніть, чому загрозою незалежності медіа стає концентрація власності в медіасфері. Наведіть приклади.

9. ЧИТАЧ, СЛУХАЧ, ГЛЯДАЧ – учасники масової комунікації, джерело інформації, суб'єкт, який може впливати на форму, зміст, тип видання, техніку подачі інформації і навіть на економічний добробут видань. Схарактеризуйте їх.

10. Підготуйте усні повідомлення на 10-12 хвилин за такими темами: а) «Роль ЗМІ у формуванні громадської думки»; б) «ЗМІ сьогодні: функції та дисфункції по відношенню до збереження суспільної згуртованості»; в) «Сучасний світ БЕЗ ЗМІ: можливі сценарії».

11. Складіть перелік чинників, які впливають на низьку довіру населення України до засобів масової комунікації. Запропонуйте 2-3 заходи, які можуть сприяти підвищенню довіри різних соціальних груп до масмедіа.

12. Існує така думка: без урахування культури, традицій, національної ідентичності неможливо зрозуміти медіапростір країни. Складна комбінація загального / універсального / глобального і приватного / одиничного / національного доводить присутність в національній Медіасистемі і загальних законів, і національної специфіки. Чи поділяєте Ви цю думку? Аргументуйте свою відповідь. Наведіть приклади.

13. Розкрийте, як і чому ідеологічний підхід до масової комунікації поступово замінювався теоріями обмеженого впливу (обмежених ефектів) ЗМІ на суспільство, групи, особистостей. Наведіть приклади.

14. Розкрийте параметри, за якими досліджуються сучасні медіасистеми. Наведіть приклади.

Рекомендована література

Основна

Квіт С. Масові комунікації. Друге видання, виправлене і доповнене. Київ: «Києво-Могилянська академія», 2018. 352 с.

Мак-Квейл Д. Теорія масової комунікації. Львів: Літопис, 2010. 538 с.

- Різун В. В. Теорія масової комунікації. Підручник. Київ: Просвіта, 2008. 260 с.
- Яремчук С. С. Соціологія масової комунікації. Чернівці: Чернівецький національний університет, 2015. 248 с.
- Додаткова
- Венідітков С. В. Молодіжний сленг як результат медіаспоживання / С.В Венідітков, Є. Іванов. Обрії друкарства. 2022. № 1(11). С. 6-16. [https://doi.org/10.20535/2522-1078.2022.1\(11\).261673](https://doi.org/10.20535/2522-1078.2022.1(11).261673)
- Снін М. Н. Масова комунікація // Велика українська енциклопедія. URL: [https://vue.gov.ua/Масова комунікація](https://vue.gov.ua/Масова_комунікація)
- Житарюк М. Г. Теорії та моделі масової інформації (Масова комунікація): навч. посібн. Львів, 2015. 220 с. // <http://modeli-mi.ucoz.ua/load/>
- Загорулько Д. І. Особливості впровадження гейміфікації в медіа. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Соціальні комунікації». 2018. № 11. С. 52-56. <https://periodicals.karazin.ua/sc/article/view/11659>
- Основні теорії – Масові комунікації. https://pidru4niki.com/12281128/zhurnalistika/osnovni_teoriyi
- Теорія масових комунікацій Герберта Маршалла Маклюєна: Проекція на сучасні тенденції суспільного розвитку. <http://slovoprosvity.org/2018/11/07/teoriya-masovyh-komunikatsij-herberta-marshalla-maklyuen-a-proektsiya-na-suchasni-tendentsiji-suspilnoho-rozvytku/>
- Федоренко В. П. Телерадіомовлення як засіб соціальних комунікацій в Україні: формування новинного контенту. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Соціальні комунікації». 2018. № 12. С. 23-30. <https://periodicals.karazin.ua/sc/article/view/11773>
- Цимбаленко Є. С. Медіакомунікації: еволюція концептуальних підходів (частина 2). Актуальні питання масової комунікації. 2014. Випуск 16. С. 46-56. https://www.academia.edu/20065264/Медіакомунікації_еволюція_концептуальних_підходів_частина_II
- Шевченко Г. О. Методологічні проблеми вивчення крос-медіа. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Соціальні комунікації». 2019. № 13. С. 32-39. <https://periodicals.karazin.ua/sc/article/view/14998>
- DeFleur M. L. Mass communication theories: explaining origins, processes, and effects. - Boston: Allyn & Bacon, 2010.
- McQuail D. McQuail's mass communication theory (6th edition). London; Thousand Oaks, Calif.: Sage Publications, 2010.
- Simonson P. Refiguring mass communication: a history. Urbana: University of Illinois Press, 2010.
- DeFleur M.L. Mass communication theories: explaining origins, processes, and effects. Boston: Allyn & Bacon, 2010.

3. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Підготовка до семінарів з кожної теми робочої програми
2. Підготовка практичних завдань

Завдання 1

Підготуйте і презентуйте на семінарі есе на тему «Мій день без мобільного телефону» (до 2-х сторінок формату А4, шрифт 12, інтервал 1).

Завдання 2

Розробіть пам'ятку (мінімум 5 пунктів) для комунікування особистості у таких видах соціальної комунікації:

1. анонімна комунікація
2. службова комунікація
3. дружня комунікація
4. інтимно-сімейна комунікація
5. функціонально рольова комунікація.

У Пам'ятці визначте:

- мету даного виду комунікації,
- учасників комунікації,
- особливості даного виду комунікації,
- принципи (правила), яких слід дотримуватися під час цього виду соціальної комунікації.

Завдання 3

Обґрунтуйте, як засобами комунікації доцільно передавати таку інформацію (оберіть одне з повідомлень):

- Інформація про закриття підприємницької фірми у зв'язку з банкрутством
- Повідомлення про стихійне лихо в населеному пункті
- Інформація про проведення масового святкового заходу в населеному пункті
- Інформація про нові правила оподаткування громадян
- Інформація про посадові призначення в органах місцевого самоврядування в населеному пункті
- Поздоровлення міського голови мешканців міста з Новим роком
- Оголошення конкурсу на заміщення вакантної посади в університеті
- Інформація про проведення в місті молодіжного форуму
- Інформація про проведення в місті футбольного матчу
- Інформація про відкриття сезону в парку відпочинку
- Поздоровлення з днем народження Почесного громадянина міста від мера
- Інформація про проведення конференції стоматологів в місті
- Інформація про проведення Дня донора в місті
- Інформація про проведення в місті зовнішнього незалежного оцінювання випускників шкіл
- Інформація про відкриття пам'ятника поету в місті
- Інформація про проведення в місті наукової конференції з питань захисту прав споживачів
- Інформація про проведення в місті конкурсу льодових фігур
- Інформація про проведення в місті змагання з фігурного катання
- Інформація про відкриття торговельно-розважального центру в місті
- Повідомлення про відкриття філії банку в місті
- Повідомлення про масову імунізацію населення від грипу
- Повідомлення про відкриття басейну в місті

- Повідомлення громадян про нові правила дорожнього руху
- Повідомлення про початок опалювального сезону в місті.

Визначте щодо повідомлення: 1) організатора і його мету; 2) опис (наратив); 3) особливості кодування; 4) канал (-ли) поширення; 5) цільові аудиторії; 6) зворотний зв'язок; 7) ризики поширення повідомлення.

Завдання 4

1. Складіть перелік ситуацій, при яких доцільна цензура в інформаційно-комунікативному просторі. Розробіть систему критеріїв та показників для ідентифікації цензури в країні.

2. Напишіть есе на одну з тем:

«Цензура в сучасному суспільстві: «пережиток середньовіччя» чи елемент культури?»,

«Самоцензура в сучасному комунікаційному просторі» (до 4 тис. знаків з пробілами).

Завдання 5

1. Відомо, що професійне володіння мовою – важлива складова успіху в багатьох професіях. Складіть перелік професій, які

а) пред'являють підвищені вимоги до професійного володіння вербальною комунікацією,

б) пред'являють невисокі вимоги до професійного володіння вербальною комунікацією. Поясніть, чому? Наведіть приклади.

2. Продемонструйте жести, якими людина, як правило, користується, коли в процесі комунікації ...

хоче висловити схвалення

хоче побажати удачі

не знає відповіді

погано чує кого-небудь

хоче показати, що вам щось набридло, з вас вистачить

несподівано згадала, що щось забула

просить когось почекати або заспокоїтися

хоче, щоб чоловік (жінка) підійшли до неї

просить, щоб вам зателефонували

показує, що у неї немає грошей

нагадує, що їй винні гроші

хоче показати, що співрозмовник занадто балакучий

хоче сказати співрозмовнику, що її обдурили, вона марно повірила чийсь словам.

З'ясуйте, якими жестами подібні значення передаються в різних культурах. Які відмінності існують при цьому і як їх враховувати в соціальній комунікації?

Завдання 6

1. Розкрийте особливості соціальних комунікацій під час таких видів криз, як:

- Сімейна (родинна) криза
- Фінансова криза
- Організаційна криза
- Політична криза
- ...

2. Розкрийте особливості релігійної комунікації посередництвом послання. Яка мета написання сучасного релігійного послання? Чому релігійному посланню, як правило, властива фіксована тематика?

7. Опишіть основні ознаки високо-контекстуальних і низько-контекстуальних культур та покажіть, як їх враховують у міжкультурній комунікації.

8. Розкрийте теоретичні орієнтири міжкультурного дослідження (за Джорджем П. Мердоком). Опишіть, як ці орієнтири пояснюють специфіку міжкультурних комунікацій.

Завдання 7

1. Поясніть, чому існування неформальної комунікативної поведінки, наприклад, розповсюдження чуток, та наявність неформальних комунікативних ролей - це свідомство того, що формальна структура в організації не повністю визначає комунікативну поведінку персоналу.

2. Розкрийте, яку роль у публічних комунікаціях відіграє доступ до публічної інформації. Наведіть приклади.

3. Схарактеризуйте структуру засобів масової комунікації за такої схемою: а) ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ: преса, радіо, телебачення, Інтернет; б) ЗАСОБИ МАСОВОГО ВПЛИВУ: театр, кіно, цирк, видовища, література; в) ВЛАСНЕ ТЕХНІЧНІ ЗАСОБИКОМУНІКАЦІЇ: пошта, телефон, телефакс, модем. Визначте переваги й обмеження виділених ЗМК.

4. Розкрийте сутність, передумови та наслідки медіатизації сучасного суспільства, її перспективи для медійної сфери українського суспільства.

4. ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ, ЩО ПЕРЕДБАЧЕНА НАВЧАЛЬНИМ ПЛАНОМ

Контрольна робота складається з трьох завдань, які здобувачі презентують на семінарських заняттях протягом семестру і здають на кафедру прикладної соціології та соціальних комунікацій у письмовому вигляді або в період онлайн-навчання представляють на перевірку до Google class room.

Термін виконання: до 26 листопада 2022 р.

Оцінювання: до 12 балів (3 завдання x 4 бали = 12 балів).

Критерії оцінювання завдання до контрольної роботи

Високий рівень 4 бали	Відповідь повна, глибока, змістовна, знання матеріалу з теми, вільне володіння термінами та поняттями дисципліни; характеризуються креативним підходом.
Середній рівень 3 бали	Відповідь повна, вільне володіння термінами та поняттями. Однак є неточності, немає креативності.
Низький рівень 2 бали	Відповідь характеризується слабким і невпевненим знанням матеріалу, багато помилок, немає обґрунтування.
Дуже низький рівень 1 бал	Дуже слабе і невпевнене знання матеріалу. Багато помилок, немає обґрунтування, не наведено приклади.
Незадовільний рівень 0 балів	Дуже слабкий рівень знання основ теорії комунікації; відсутні навички виконання завдання, змістовні помилки у відповідях.

Три завдання до контрольної роботи

1. Дайте характеристику таких базових моделей соціальної комунікації:

- моделі комунікації Аристотеля
- моделі комунікації Ласуелла
- моделі комунікації Шеннона-Уівера
- циркулярної моделі комунікації Осгуда-Шрама
- моделі двоступеневої комунікації

Проведіть аналіз наведених моделей соціальної комунікації за такими критеріями: їх сутність; переваги, вади, обмеження; сфери (практики) застосування; приклади.

2. Розробіть кросворд з понять, що описують сутність і процес соціальної комунікації (мін 15 понять).

3. Напишіть рецензію на одну з публікацій, що присвячені актуальним проблемам соціальної комунікації:

Актуальні тренди сучасного комунікативного простору: колективна монографія / за заг. ред. В.Д. Демченка. Дніпро: Грані, 2020. 100 с.

Башук А. І. Комунікаційні стратегії державної влади в умовах інформаційного суспільства: монографія. Кам'янець-Подільський: Рута, 2019. 583 с.

Богомаз К. Ю. Методологічні орієнтири вивчення соціальних комунікацій в умовах інформаційного суспільства: монографія / К. Ю. Богомаз, Ю. С. Кравцов; Дніпров. держ. техн. ун-т. Кам'янське: ДДТУ, 2019. 163 с.

Даниленко С. І. Громадянський вимір комунікаційної революції: Модернізація суспільних комунікацій від друкарського верстата до соціальних мереж. Моногр. Київ: ІМВ. 2010. 310 с.

Зернецька О.В. Глобальна комунікація. Київ: Наукова думка, 2017. 349 с.

Колінько М. В. Міжкультурна комунікація: топологічний вимір: монографія / Донец. нац. ун-т ім. Василя Стуса. Вінниця: Твори, 2019. 343 с.

Кушнір Р. Мистецтво відповідального спілкування, або як знаходити глибоке порозуміння з іншою людиною. Видавництво Коло, 2017. 240 с.

- Ланье Джарон. Десять причин видалити акаунт із соцмереж просто зараз. Видавництво Vivat, 2020. 176 с.
- Кулеба Д. І. Війна за реальність: як перемагати у світі фейків, правд і спільнот. Київ: Книголав, 2019. 381 с.
- Макнамі Роджер. Зафейсбучені. Як соціальна мережа штовхає світ до катастрофи. Видавництво Книголав, 2021. 376 с.
- Малкольм Гладвелл. Розмова з незнайомцями «Що слід знати про людей, яких ми не знаємо». К.: КМ-Букс, 2020. 352 с.
- Манакін В. Мова і міжкультурна комунікація. Видавництво Академія, 2012. 288 с.
- Медіа в новій соціокомунікативній парадигмі: монографія / [С. Л. Катаєв та ін.]; Класич. приват. ун-т. Запоріжжя: Класич. приват. ун-т, 2018. 195 с.
- Меєр Ерін. Культурна карта. Бар'єри міжкультурного спілкування в бізнесі. Видавництво «Наш Формат», 2020. 224 с.
- Наварро Джо. Словник мови тіла. Секрети невербальної комунікації. Видавництво Віват, 2021. 192 с.
- Піз А. Мова рухів тіла / Алан і Барбара Пізи; [пер. з англ.]. Розшир. вид. Київ: КМ-Букс, 2018. 416 с.
- Почепцов Г. [Від покемонів до гібридних війн: нові комунікативні технології XXI століття](#). Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2017. 260 с.
- Почепцов Г. Г. Пропаганда 2.0. Харьков: Фолио, 2018. 792 с.
- Райт Н. Кризове консультування. Як діяти і що говорити у критичних ситуаціях = Crisis & trauma counseling. What to do and say when it matters most! / пер. з англ. Київ: Паливода А. В., 2018. 399 с.
- Синсокий О. В. Музичний звукозапис у соціокультурних комунікаціях (фонодокументи, фоноархіви): монографія. Суми: Університетська книга, 2016. 347 с.
- Стівенс-Давідовіч Сет. Усі брешуть, але інтернет знає твої думки. Видавництво K.Fund, 2018. 304 с.
- Фергюсон Ніл. Площі та вежі. Соціальні зв'язки від масонів до фейсбуку. Київ: 2018. 568 с.
- Шляхи підвищення ефективності функціонування соціальних комунікацій в умовах посилення глобальних інформаційних впливів / [В. Горовий та ін.]; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ: Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, 2018. 276 с.

Зразок титульного листа контрольної роботи

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В. Н. КАРАЗІНА
Кафедра прикладної соціології та соціальних комунікацій

КОНТРОЛЬНА РОБОТА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ТЕОРІЇ КОМУНІКАЦІЇ»

Виконав (виконала): студентка (студент) групи _____

Прізвище, ім'я, по батькові _____

Кількість балів _____ (виставляє викладач після перевірки)

Викладач Лариса ХИЖНЯК
Харків 2022

5. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

1. Експансія комунікативних технологій у сучасному світі. Фактори актуалізації комунікації в сучасному світі.
2. Проблема співвідношення теорії та практики соціальних комунікацій.
3. Мобільні комунікації та їхня роль у розвитку суспільства та в житті сучасної людини.
4. Поняття соціальної комунікації, її схема, елементи та функції.
5. Комунікація як життєва потреба, як засіб забезпечення успішності спільної діяльності людей, як засіб презентації і само презентації, як засіб формування іміджу, репутації.
6. Вплив сучасних комунікаційних технологій на життєдіяльність індивіда, групи, суспільства.
7. Тренди розвитку соціальних комунікацій: глобалізація комунікацій, віртуалізація комунікацій, візуалізація комунікацій.
8. Закони та категорії теорії комунікації. Функції теорії комунікації. Методи теорії комунікації.
9. Еволюція розвитку засобів комунікації. Комунікативні революції та їх вплив на соціальні комунікації та розвиток суспільства.
10. Витоки теорії комунікації. Наукові уявлення про комунікацію як про процес і структуру.
11. Комунікативний процес та його елементи. Кодування і декодування в комунікаційних процесах.
12. Специфіка та форми зворотного зв'язку в комунікації.
13. Структурні моделі комунікації.
14. Специфіка моделі комунікації за Ласуеллом.
15. Специфіка моделі комунікації Шеннона-Уівера.
16. Специфіка циркулярної моделі комунікації Осгуда-Шрама.
17. Семіотичні моделі комунікації. Модель мовної комунікації Р. Якобсона. Модель комунікації Ю. Лотмана. Модель комунікації Умберто Еко.
18. Сучасні теорії комунікації. Інтеракціоністський підхід до розуміння комунікацій. Технократична група теорій комунікацій.
19. Практики комунікацій і їх розмаїття. Сутність та характеристика соціальних комунікацій за видами: вербальна, невербальна, паравербальна.
20. Сутність та характеристика соціальних комунікацій за рівнями: міжособистісна, групова, організаційна, публічна, ділова, масова.
21. Прикладні соціальні комунікації: кризові, релігійні, міжкультурні, політичні.
22. Невербальна комунікація та її сутність та види. Невербальні компоненти комунікації.
23. Сутність і засоби паравербальної комунікації.
24. Методологія та понятійний апарат міжкультурної комунікації. Специфіка міжкультурної комунікації. Контекст, форми міжкультурної комунікації. Типи реакції особистості при сприйнятті іншої культури.
25. Комунікативна особистість: поняття, характерні риси. Комунікативна компетентність.
26. Ознаки, що описують культурні особливості країн, народів, ринків, та їх урахування в міжкультурній комунікації.
27. Міждисциплінарність теорії міжкультурної комунікації. Теорія високо- і низько контекстуальних культур Е. Холла. Теорія культурної грамотності Е. Хірша. Теорія культурних вимірів Г. Хофштеде.

28. Поняття, особливості масової комунікації. Співвідношення міжособистісної та масової комунікації. Види, формати, форми масової комунікації. Засоби масової комунікації: поняття, типологія.

29. Природа комунікації в організації. Види організаційних комунікацій. Аналіз комунікативних ролей. Аналіз комунікативних мереж. Аналіз каналів соціальної комунікації в організації. Умови та фактори, що сприяють ефективній комунікації в організації.

30. Соціокультурна зумовленість комунікації в організаціях та комунікативна поведінка персоналу.

31. Ефективна комунікація: поняття, наукові підходи до визначення, бар'єри та шляхи їх подолання.

32. Інтегровані комунікації в сучасних соціальних практиках.

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ СТУДЕНТІВ

Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, контрольна робота													Контроль-на робота	Ра-з ом	Екза-мен	Сума
Розділ 1				Розділ 2												
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5.1	T 5.2	T 6.1	T 6.2	T 6.3	T 7.1	T 7.2	T 7.3	(4 бали x 3 завдання = 12) 12	60	40	100	
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4					

Загальна оцінка навчальної діяльності складається з компонентів:

№	Вид роботи	Кількість балів за роботу	Кількість видів роботи (завдань)	Сума балів
1	Завдання до тем семінарів, дискусії, доповіді, поточний контроль знань	4	12	48
2	Завдання до контрольної роботи	4	3	12
3	Екзаменаційна робота			40
				Разом: 100

Критерії оцінювання поточного контролю знань

Високий рівень 4 бали	Відповідь повна, глибока, змістовна знання матеріалу з теми, вільне володіння термінами та поняттями дисципліни; характеризуються креативним підходом.
Середній рівень 3 бали	Відповідь повна, знання теоретичного матеріалу з теми, вільне володіння термінами та поняттями. Однак є неточності, немає креативний підхід.
Низький рівень 2 бали	Відповідь характеризується слабким і невпевненим знанням матеріалу. Однак багато помилок, немає обґрунтування.
Дуже низький рівень 1 бал	Дуже слабе і невпевнене знання матеріалу. Багато помилок, немає обґрунтування, не наведено приклади.
Незадовільний рівень 0 балів	Дуже слабкий рівень знання основ теорії комунікації; відсутні навички виконання завдань, немає участі в дискусії, змістовні помилки у відповідях на конкретні питання і завдання.

Критерії оцінювання контрольної роботи

За виконання контрольної роботи здобувач може отримати до 12 балів: до 4 балів за кожне з 3-х завдань (4 бали x 3 завдання = 12 балів):

Критерії оцінювання одного завдання контрольної роботи

Критерії	Кількість балів
Відповідь на завдання повна, змістовна	4
Відповідь повна, але з незначною помилкою	3
Відповідь не досить повна та (або) із 2-3 суттєвими помилками	2
Відповідь частково обґрунтована, містить суттєві помилки	1
Відповідь неповна та (або) не відповідає змісту завдання	0

Критерії оцінювання екзаменаційної роботи:

Загальна кількість балів за екзаменаційну роботу – 40. В екзаменаційному білеті два питання. Перше питання - тестові завдання: 35 тестів оцінюються до 35 балів (1 бал за одну правильну відповідь), друге питання оцінюється до 5 балів.

Критерії оцінювання другого питання (завдання) екзаменаційної роботи

<i>Критерії</i>	<i>Кількість балів</i>
Відповідь повна, змістовна, обґрунтована	5
Відповідь повна, змістовна, з однією незначною помилкою	4
Відповідь повна, але з двома-трьома незначними помилками	3
Відповідь не досить повна та та з суттєвими помилками	2
Відповідь не досить повна, містить суттєві змістовні помилки	1
Відповідь відсутня та (або) не відповідає суті питання	0

У разі настання / подовження дії **обставин непоборної сили** (в тому числі запровадження обмежень в умовах воєнного стану, пандемії з заборонаю відвідування ЗВО) здобувачам надається можливість скласти екзамен **у тестовій формі** (білет містить 40 тестових завдань, здобувач одержує 1 бал за кожен вірну відповідь) **дистанційно на платформі Google Classroom** у курсі «Основи теорії комунікації».

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка для чотирирівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно
70 – 89	добре
50 – 69	задовільно
1– 49	незадовільно